ÅSUB

Rapport 2003:1

Konjunkturläget
Våren 2003

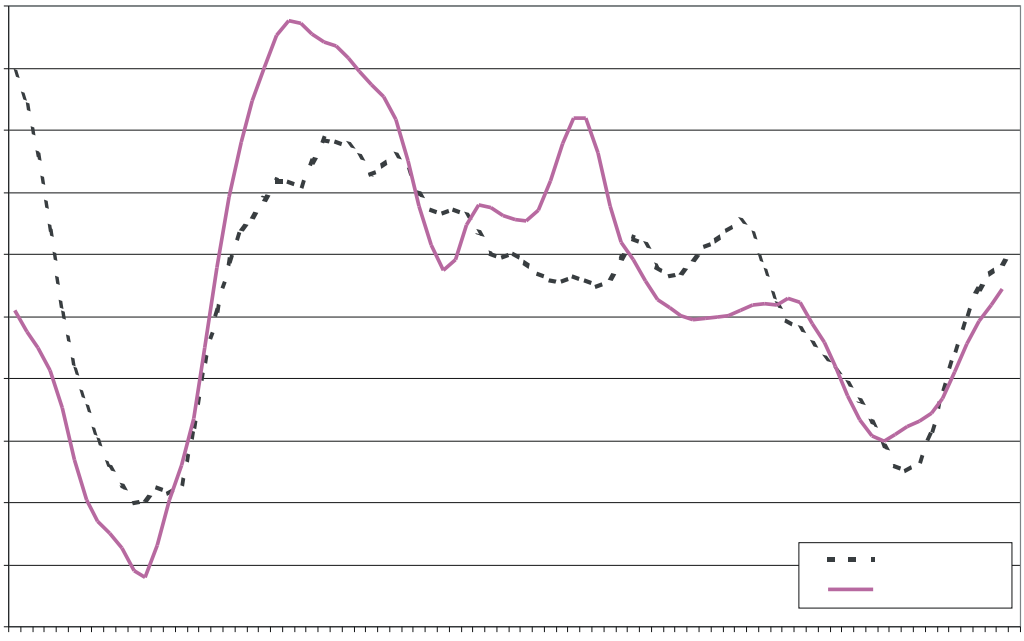

Förord

Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) utarbetar två gånger per år en konjunkturrapport gällande den åländska ekonomin. Syftet med översikten är dels att förse landskapsstyrelsen med aktuell information om samhällsekonomin inför budgetberedningen, dels att sprida information till allmänheten om aktiviteten i den åländska ekonomin. Bedömningen inleds med ett kortfattat sammandrag av det internationella konjunkturläget med en lite utförligare översikt över Ålands närmarknader i Finland och Sverige. Översikten baseras på nationella och internationella konjunkturanalyser och ekonomiska data som publicerats under sensommaren och hösten.

Analysen av konjunkturläget inom den åländska ekonomin har sammanställts på basen av en enkät till åländska företag vilka tillsammans representerar närmare 70 procent av de åländska företagens arbetsplatsutbud. En för ÅSUB viktig informationskälla utgör företagens mervärdeskattedeklarationer. Denna källa möjliggör en uppföljning av företagens omsättning och löneutbetalningar med bara några månaders eftersläpning. Bearbetningen av trenddata gällande företagens omsättnings- och löneutveckling görs med hjälp av den statistiska programvaran Demetra som av Eurostat särskilt utvecklats för denna typ av tidsserieanalyser.

Övriga indikatorer såsom valutakurser, ränteläge, inflation, arbetslöshetsgrad, befolkningsrörelse, extern handel, försäljning av kapitalvaror, bostadsproduktion, företagsetableringar samt konkurser har också studerats. I arbetet har företrädare för näringslivet och dess organisationer samt landskapsstyrelsens näringsavdelning varit till värdefull hjälp. ÅSUB vill även rikta ett stort tack till alla företag som besvarat konjunkturenkäten.

Katarina Fellman har ansvarat för sammanställningen av översikten, *Maria Rundberg-Mattsson* har stått för bedömningen av det privata näringslivet, *Jouko Kinnunen* och *Jonas Karlsson* har bidragit med behandling av tidsserier och prognosunderlag. *Christina Lindström, Jonas Karlsson* och *Fredrik Karlsson* har deltagit i insamlingen av konjunkturenkätsvar. Bedömningen är i huvudsak gjord under senare delen av mars månad.

Bjarne Lindström
Direktör

Innehåll

Sammanfattning……3

1. Det internationella konjunkturläget…….……..……4

2. Konjunkturbilden i Finland och Sverige……7

3. Den åländska ekonomin…….…….10

3.1. Allmän översikt……..10

3.2. Den offentliga ekonomin……16

3.3. Läget inom det privata näringslivet……...……..18

Bilagor

Sammanfattning

Osäkerheten är stor när det gäller utvecklingen inom världsekonomin den närmaste framtiden. De ekonomiska utsikterna präglas av ovissheten kring den fortsatta geopolitiska utvecklingen i världen. Ett utdraget krig med utvidgade oroshärdar kan komma att leda till en omfattande internationell recession. Osäkerheten kring utvecklingen framöver syns i såväl företagens som hushållens förväntningar runt om i världen.

Även utvecklingen av den åländska ekonomin är i år särskilt svårbedömd. Dels färgar osäkerheten i omvärlden av sig på såväl de åländska konsumenterna som företagen. Exempelvis utvecklingen av oljepriserna har stor betydelse för verksamhetsförutsättningarna på grund av det stora transportberoendet. Dels står sjötransportsektorn i sig fortsättningsvis inför stora utmaningar.

Den åländska ekonomin växte stadigt under senare delen av 1990-talet. ÅSUBs preliminära beräkningar av Ålands BNP visar dock att tillväxten avtagit under de två senaste åren. De tidigare preliminära beräkningarna har justerats ner och visar nu på en tillväxt under 3 procent för år 2000 och 2,2 procent för år 2001. Den första kalkylen för fjolåret tyder på en nolltillväxt i ekonomin, för i år visar prognosen på en tillväxt om 1,2 procent i totalproduktionen. Framför allt är det förädlingsvärdet inom transportbranschen som har sjunkit. Den offentliga sektorns andel av ekonomin har däremot vuxit. I beräkningarna av BNP för i år har vi antagit att det aviserade flaggbytet för ett större passagerarfartyg verkställs under hösten. På lite längre sikt kommer de utmaningar som sjötransportsektorn står inför att få än mer betydande återverkningar på den åländska samhällsekonomin.

Enligt den allmänna konjunkturbild som avspeglas i vårens konjunkturbarometer har de åländska företagens framtidsutsikter vad gäller den egna branschens förutsättningar ytterligare försämrats sedan höstens barometer. Företagen förväntar sig att såväl omsättningstillväxten som lönsamheten kommer att utvecklas negativt. Trots det finns det fortfarande ett behov av nyanställningar.

Arbetslösheten har fortsatt att sjunka på årsnivå trots den redan tidigare låga nivån. Den totala arbetslöshetsgraden stannade på 2,1 procent och den öppna arbetslösheten på 1,8 procent år 2002. I februari månad i år var den totala arbetslöshetsgraden 2,4 procent, vilket är precis samma nivå som i fjol. Den övergripande bilden av arbetsmarkanden är således att sysselsättningsläget på Åland är mycket gott. För ungdomsarbetslösheten ser situationen dock inte fullt så ljus ut, arbetslöshetsgraden bland personer under 25 år steg från 2,8 procent år 2001 till 3,0 procent år 2002. I februari innevarande år var ungdomsarbetslösheten uppe i 5,7 procent mot 3,9 procent ifjol. Det goda sysselsättningsläget har bidragit till att nettoinflyttningen ökat markant de senaste 2 åren, ifjol uppgick nettoinflyttningen till hela 221 personer.

Det internationella konjunkturläget

Osäkerheten är stor när det gäller utvecklingen inom världsekonomin den närmaste framtiden. De ekonomiska utsikterna präglas av ovissheten kring den fortsatta geopolitiska utvecklingen i världen. De flesta ekonomiska forskningsinstitut har i sina bedömningar utgått från att kriget i Irak skulle bli ganska kortvarigt och framgångsrikt ur ett västligt perspektiv (i den mån en krigssituation alls har beaktats). Med den information som finns idag ter sig dock den utvecklingen inte helt självklar. I samband med krigsutbrottet sjönk oljepriserna på världsmarknaden och börserna runt om i världen reagerade knappt alls. Krigsscenariot var väntat, förväntningarna hade redan avspeglats i den ekonomiska utvecklingen. Ett utdraget krig med utvidgade oroshärdar kan komma att leda till en omfattande recession internationellt. Osäkerheten kring utvecklingen framöver syns i såväl företagens som hushållens förväntningar runt om i världen.

Bedömningen av utvecklingen inom **den amerikanska ekonomin** innevarande år och nästa är helt beroende av det fortsatta händelseförloppet i Irakregionen. Ett långvarigt krig kommer att innebära höga oljepriser, dollarkursen och aktiemarknaden påverkas negativt, samtidigt som såväl konsumenternas som företagens förtroende kommer att vara svagt (*figur 1)*. På kort sikt stimuleras ekonomin i viss mån av de offentliga utgifterna i samband med kriget. Den ekonomiska politiken har även i övrigt varit mycket expansiv, vilket stimulerar såväl den privata som den offentliga konsumtionen. De negativa konsekvenserna av en långvarig konflikt överstiger dock dessa mer kortsiktiga effekter och skulle komma att ha återverkningar under flera år framöver. Tillväxten i totalproduktionen förväntas i dagens osäkra läge bli något lägre i år än ifjol, runt 2 procent (*figur 2*).

Även penningpolitiken har varit mycket expansiv under en längre tid. Styrräntan har sedan november legat på 1,25 procent, vilket innebär att realräntan ligger nära nollstrecket (*figur 3*). Det låga ränteläget har en stimulerande effekt på konsumtionen, som dock å andra sidan under en längre tid dämpats av en sjunkande nettoförmögenhet till följd av sjunkande aktiekurser. Arbetslösheten har stigit relativt snabbt och beräknas i år uppgå till cirka 6 procent. Den svaga konjunkturutvecklingen gör att styrräntan knappast kommer att höjas på kort sikt. De grundläggande obalanserna inom den amerikanska ekonomin, det omfattande bytesbalans-underskottet och den offentliga sektorns skuldsättning kvarstår. Detta trots att den svagare dollarn har en viss stimulerande effekt på exporten.

Utvecklingen inom euroområdet påverkas mycket långt av förhållandena inom den amerikanska ekonomin, men även av den internationella ekonomin i övrigt. Förtroendet för den ekonomiska utvecklingen är svagt (*figur 1*). Arbetslösheten steg under fjolåret till i medeltal 8,3 procent och beräknas stiga ännu lite under året, vilket tillsammans med konsumenternas vikande förtroende leder till att den inhemska konsumtionen sjunker. Inom företagssektorn innebär det låga förtroendet att investeringstakten avtar. Därtill är

orderingången låg. Totalproduktionen beräknas ha ökat med endast en knapp procent ifjol. För i år förväntas tillväxten bli endast marginellt högre (*figur 2*).

Inflationen uppgick ifjol till 2,3 procent i genomsnitt, i februari steg inflationen till 2,4 procent på årsnivå. Det är framför allt de höga energipriserna som höjer inflationen. På grund av det låga resursutnyttjandet inom ekonomin, den stigande produktiviteten samt eurons förstärkning beräknas inflationen gradvis sjunka under året. En lägre inflation har positiv effekt på hushållens reella inkomster vilket på sikt skapar förutsättningar för en ökad konsumtion från hushållens sida. Förbättrad produktivitet samt det låga ränteläget bör stärka investeringsbenägenheten och höja företagens produktion på sikt.

Den Europeiska Centralbanken ECB sänkte den 6 mars sin referensränta från 2,75 till 2,5 procent (*figur 3*). Det var den andra sänkningen under den senaste 12-månadersperioden. Penningpolitisk stimulans har emellertid en viss eftersläpning i effekterna på den ekonomiska tillväxten. Den stimulans som den låga räntenivån kan förväntas ha äts därtill upp av att euron förstärkts i förhållande till dollarn samtidigt som utrymmet för finanspolitiska åtgärder är begränsat på grund av det stora budgetunderskottet bland annat i Tyskland. Den svaga efterfrågan i USA dämpar också exportförutsättningarna betydligt. Detta gör tillsammans med de höga oljepriserna att företagens vinstmarginaler sjunker, vilket får återverkningar på sysselsättningsläget under året.

Den **ryska ekonomin** karaktäriseras av att det är valår i år i Ryssland, obekväma ekonomiska beslut får därmed vänta till en senare tidpunkt. Den tidigare ekonomiska expansionen har bromsats upp och osäkerheten kring den internationella utvecklingen har återverkningar även här. Investeringstakten har avtagit markant till följd av ovissheten. God inhemsk efterfrågan och de höga oljepriserna talar dock för en fortsatt hyfsad tillväxt i ekonomin. Överskottet i bytesbalansen förväntas vara fortsatt positivt och den höga inflationen avtar endast långsamt.

Tillväxten inom de **baltiska ekonomierna** har varit stark under de senaste åren trots den internationella avmattningen. Alla tre länder kommer under året att folkomrösta om ett inträde i EU. Eftersom sannolikheten för inträde har betraktas som stor har länderna under en längre tid lockat till sig omfattande utländska investeringar. Även de baltiska staterna drabbas dock nu av den svaga efterfrågan internationellt, och framför allt då i euroområdet. Den inhemska efterfrågan är tack vare en positiv utveckling av reallönerna jämförelsevis hög och sysselsättningsläget förbättras sakta. Exportförutsättningarna bedöms vara goda när den internationella ekonomin småningom förstärks.

Den **japanska ekonomin** upplevde en för sina förhållanden hyfsad tillväxt under andra halvåret 2002. Den japanska yenen har emellertid stärkts i förhållande till den amerikanska dollarn och exporten lider av den internationellt sett svaga efterfrågan. Inte heller den inhemska efterfrågan kan förväntas utvecklas positivt, arbetslösheten stiger och de nominella lönerna sjunker. Deflationstrenden fortgår även i år. Tillväxten för i år förväntas bli svagt

positiv (*figur 2*). Den japanska ekonomin domineras fortsättningsvis av den höga offentliga skuldsättningen och de strukturella problemen inom finanssektorn. Den japanska regeringen försöker under våren genomföra en ny åtgärdsplan riktad mot banksektorn. På kort sikt kan planen komma att innebära försämrat sysselsättningsläge till följd av fler företagskonkurser. På längre sikt är de strukturella åtgärderna dock nödvändiga för att återskapa en balanserad kreditmarknad. **Tillväxtekonomierna i Asien** förväntas under året åter befästa sin ställning som ett av tillväxtområdena inom världsekonomin. Även dessa länder är dock beroende av exporten för sin tillväxt. Den allvarliga lungsjukdomen SAL kan därtill få betydande konsekvenser för turistbranschen i de här länderna.

2. Konjunkturbilden i Finland och Sverige

Även den **finska ekonomin** präglas av de politiska oroligheterna i världen och deras följdverkningar på det ekonomiska planet. Enligt Statistikcentralens preliminära beräkningar uppgick den reella BNP-tillväxten ifjol till 1,6 procent, vilket är något högre än vad som beräknades vid höstens bedömning. Såväl exporten som den inhemska konsumtionen bidrog till den gynnsamma utvecklingen. Värdet av exporten ökade med 6 procent ifjol jämfört med år 2001. De finländska företagens konkurrenskraft har varit rätt god, den stärkta valutan har begränsad effekt på den finska exporten eftersom en stor del av exporten sker till euroområdet. Den hyfsade tillväxttakten under slutet av fjolåret har haft positiv inverkan på tillväxten i början av det här året. Exportmöjligheterna försämras dock nu till följd av det instabila internationella läget, exportökningen förväntas i år bli förhållandevis långsam. Överskottet i bytesbalansen förväntas sjunka en aning i år men är fortfarande stort internationellt sett, runt 7 procent. Såvida världsekonomin inte drabbas av en ny recession kan tillväxten i totalproduktionen för i år komma att uppgå till ungefär samma nivå som ifjol eller 1,7 procent (*figur 2*).

Trots den relativt svaga tillväxten i totalproduktionen hölls sysselsättningsläget stabilt på arbetsmarknaden under fjolåret. Arbetslösheten var i genomsnitt 9,1 procent ifjol eller således på samma nivå som år 2001. I år förväntas dock arbetslöshetsgraden stiga en aning som en fördröjd effekt på den svaga produktionsutvecklingen under senare delen av 2002. Vid en svag ekonomisk utveckling kan arbetslösheten komma att närma sig 9,5 procent igen. Den inhemska privata efterfrågan kan förväntas ha en förhållandevis gynnsam utveckling under det kommande året tack vare de låga räntorna och den sänkta bilaccisen. De finländska konsumenternas förtroende har därtill hållits stabilare än i omvärlden (*figur 1*).

Inflationen i Finland var i medeltal 1,6 procent ifjol och hölls därmed under den långsiktiga målnivån om 2 procent. Enligt uppgifter från Statistikcentralen sjönk importpriserna med cirka 3,5 procent och exportpriserna med 6,5 procent. Inflationen förväntas hållas på ungefär samma nivå även innevarande år, om inte oljepriset åter stiger kraftigt under längre perioder. Bland annat sjunkande bostadspriser bidrar till att hålla ner prisökningstakten.

Investeringarna i fast kapital år 2002 minskade för första gången på åtta år, de privata investeringarna sjönk med 2,2 procent. I år väntas även de offentliga investeringarna avta märkbart. Utvecklingen av totalproduktionen dämpas av att investeringarna skjuts på framtiden. Inom bostadsproduktionen förväntas dock en fortsatt uppgång.

Överskottet i de statliga finanserna blev oväntat stort ifjol tack vare större skatteinkomster och lägre utgifter för lånen, överskottet uppgick preliminärt till 4,7 procent av BNP. Överskottet förväntas minska i år, men är fortfarande positivt till följd av att statens pensionsfond växer. Den kommunala sektorn uppvisade underskott för fjolåret, vilket även beräknas vara fallet för år 2003 höjda kommunalskatteprocenter till trots.

Nyckeltalen inom **svensk ekonomi** kommer under innevarande år att i hög grad påverkas av utfallet av folkomröstningen i september om inträdet i den Europiska monetära unionen EMU. Än mer betydelsefullt på kort sikt är utvecklingen av kriget i Irak. Tillväxttakten i svensk ekonomi var god under första halvan av fjolåret, men avtog under senare delen av året. Tillväxten i totalproduktionen beräknas enligt SCB ha ökat med 1,9 procent ifjol, en tillväxt som i första hand var konsumtionsledd. I början av innevarande år förväntas tillväxten bli svag, dels som ett resultat av den låga tillväxttakten under slutet av fjolåret, dels till följd av den stora osäkerhet som råder. BNP-tillväxten väntas stanna runt 1,4 procent i år (*figur 2*).

Exportutvecklingen som såg positiv ut under de första månaderna 2002 vände till en nedgång under fjolåret. Exporten väntas ha en svag utveckling under början av året med en sjunkande prisbild, vilket i kombination med en växande import ger ett försämrat handelsnetto. Den privata investeringstakten sjönk under fjolåret. Bruttoinvesteringarna i fast kapital minskade med i genomsnitt 2,5 procent under 2002 och väntas minska ytterligare i år. Endast de offentliga investeringarna ökade under fjolåret.

Arbetslösheten var i januari den högsta på nästan två år, 5,1 procent mot 4,4 procent i januari ifjol. Läget påverkas dels av det internationella konjunkturläget, dels av företaget Ericssons omfattande uppsägningar. De disponibla inkomsterna förväntas ha en svag utveckling under året. Vi sidan om det försämrade sysselsättningsläget bidrar höjda skatter till den svaga utvecklingen. Trots det förväntas den privata konsumtionen stiga med runt 2 procent under 2003. Produktionen inom det privata näringslivet ökade under fjolåret även om sysselsättningen sjönk, vilket betyder att produktiviteten har haft en positiv utveckling.

Inflationen inom den svenska ekonomin har stigit markant under vintern. Prisökningstakten var i februari uppe i 3,4 procent på årsnivå (2,8 procent i januari). Den kalla vintern med tryck på elpriserna i kombination med höga oljepriser har tillfälligt drivit upp prisökningstakten över Riksbankens målnivå på 2 procent. Inflationen förväntas sjunka igen under den senare delen av året i år såvida inte utvecklingen av oljepriserna bjuder på nya överraskningar.

Den svagare ekonomiska tillväxten och den expansiva ekonomiska politiken under fjolåret minskade det offentliga sparandet från 4,5 till 1,2 procent av BNP. Det offentliga finansiella sparandet ligger således nu under den långsiktiga målnivån om ett överskott på 2 procent i genomsnitt. Den offentliga bruttoskulden minskar dock fortfarande.

Den svenska kronans värde kan förväntas stiga inför folkomröstningen i EMU-frågan. Flera bedömare tror att en kurs runt 8,7 kronor för en euro kan vara en rimlig nivå när kronan skall knytas till ERM2. Vid ett eventuellt *nej* till EMU kan kronkursen förväntas falla igen. Vid ett eventuellt *ja* förväntas övergångsperioden sträcka sig till ingången av år 2006 till följd av det så kallade tvåårskriteriet, varför Riksbankens handlingsutrymme beträffande styrräntan torde bli relativt självständigt under den närmaste 12-månadersperioden. På längre sikt kommer dock den långa räntan att närma sig nivån inom euroområdet.

Figur 1: Konsumenternas framtidstro i USA, EU, Finland och Sverige

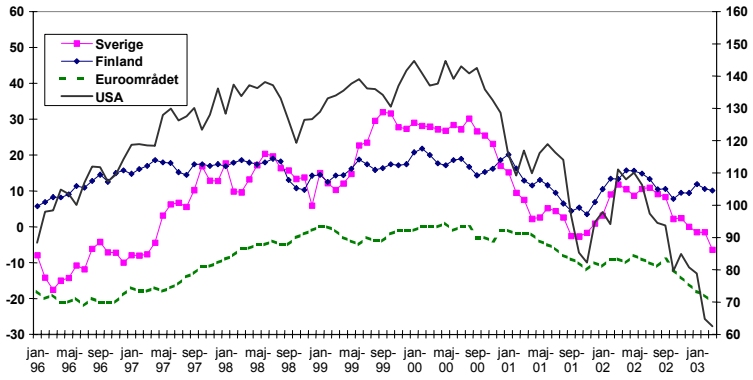

Källor: The Conference Board, Eurostat, Finlands bank, Konjunkturinstitutet

Figur 2: BNP-tillväxt 1996-2003, procent

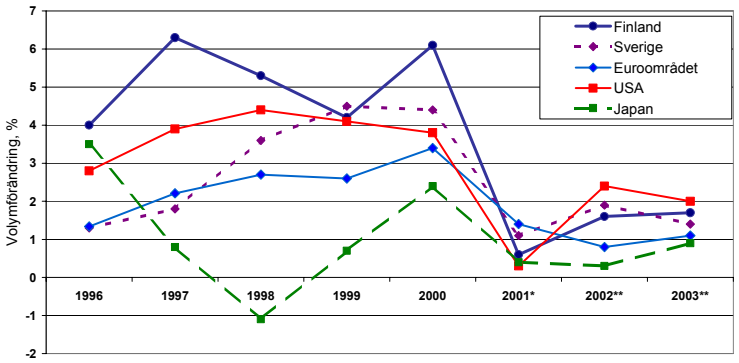

Källor: Eurostat, SC, SCB, ÅSUB

*prel.uppg
**prognos

Figur 3: Centalbanksräntor

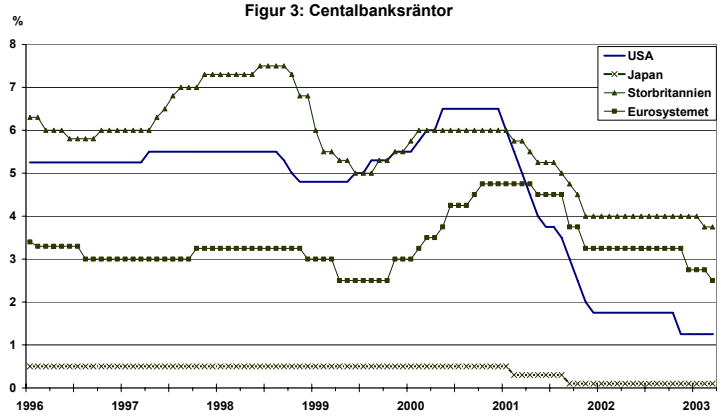

Källa: Finlands bank, Europeiska centralbanken

Figur 4: Euriborräntor, månadsdata*

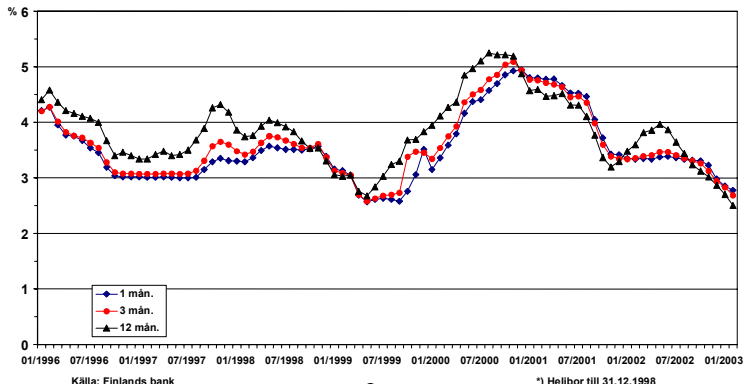

Källa: Finlands bank

*) Helibor till 31.12.1998

3. Den åländska ekonomin

3.1. Allmän översikt

Den åländska ekonomin växte stadigt under senare delen av 1990-talet. ÅSUBs preliminära beräkningar av **Ålands BNP** visar dock att tillväxten avtagit under de två senaste åren. De tidigare preliminära beräkningarna har justerats ner och visar nu på en tillväxt under 3 procent för år 2000 och 2,2 procent för år 2001. Den första kalkylen för fjolåret tyder på en nolltillväxt i ekonomin, för i år visar prognosen på en tillväxt om 1,2 procent i totalproduktionen (*figur 5*). Framför allt är det förädlingsvärdet inom transportbranschen som har sjunkit. Den offentliga sektorns andel av ekonomin har däremot vuxit. I beräkningarna av BNP för i år har vi antagit att det aviserade flaggbytet för ett större passagerarfartyg verkställs under hösten. På lite längre sikt kommer de utmaningar som sjötransportsektorn står inför att få än mer betydande återverkningar på den åländska samhällsekonomin. Förutsättningarna för sjöfartsnäringen behandlas närmare i branschanalysen i avsnitt 3.3.

Figur 5: BNP-tillväxten på Åland i jämförelse med Finland och Sverige

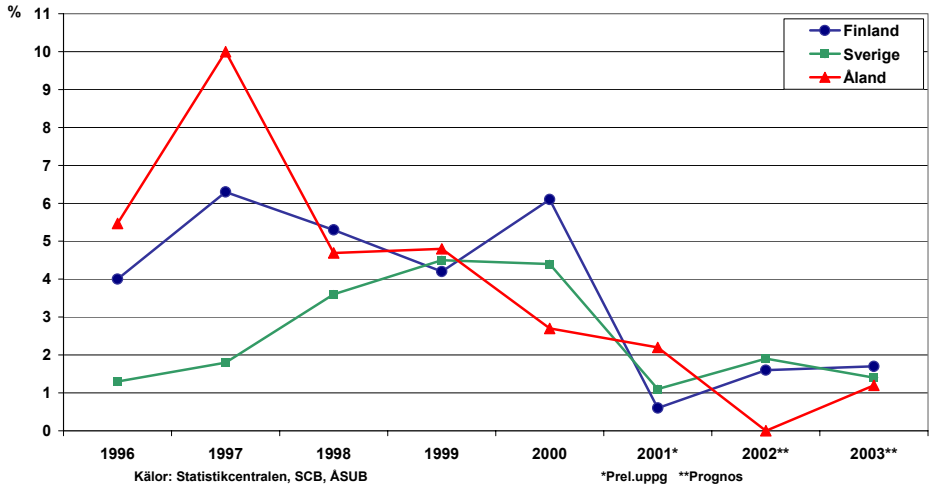

Utvecklingen av den åländska ekonomin är i år särskilt svårbedömd. Dels färgar osäkerheten i omvärlden av sig på såväl de åländska konsumenterna som företagen. Exempelvis utvecklingen av oljepriserna har stor betydelse för verksamhetsförutsättningarna på grund av det stora transportberoendet. Dels står just transportsektorn i sig fortsättningsvis inför stora utmaningar med hård konkurrens och sjunkande marginaler.

ÅSUB har nu för sjätte året i rad sammanställt en **konjunkturbarometer** som baseras på ett urval åländska företag, med en viss tonvikt på de större företagen. Urvalsföretagens anställda står för cirka 68 procent av sysselsättningen inom det privata näringslivet. Av 192 företag i urvalet besvarade 184 stycken, eller nästan 96 procent, höstens enkät. De svarande företagens andel av urvalsföretagens totala sysselsättning uppgick likaså till 96 procent.

Enkätens resultat presenteras enligt en skala från -100 till +100. Om en variabel fått resultatet +100 innebär det att samtliga företag som besvarat frågan har en positiv syn på den del av konjunkturutvecklingen som frågeställningen gäller. De negativa svaren dras från de positiva, och räkneoperationen resulterar i de nettotal som slutligen redovisas.

Svaren är viktade i två steg, dels enligt företagets och dels enligt branschens andel av den totala sysselsättningen inom branschen respektive inom hela ekonomin. Med andra ord får de stora företagens svar en större vikt i beräkningen och påverkar därmed det totala utfallet mer än de mindre företagens svar. Samtliga branscher har minst fyra svarande. I de förväntningar som återspeglas i konjunkturbarometern för det åländska näringslivet som helhet får sålunda rederinäringens syn stor genomslagskraft.

Figur 6: Förväntningarna - hela privata näringslivet

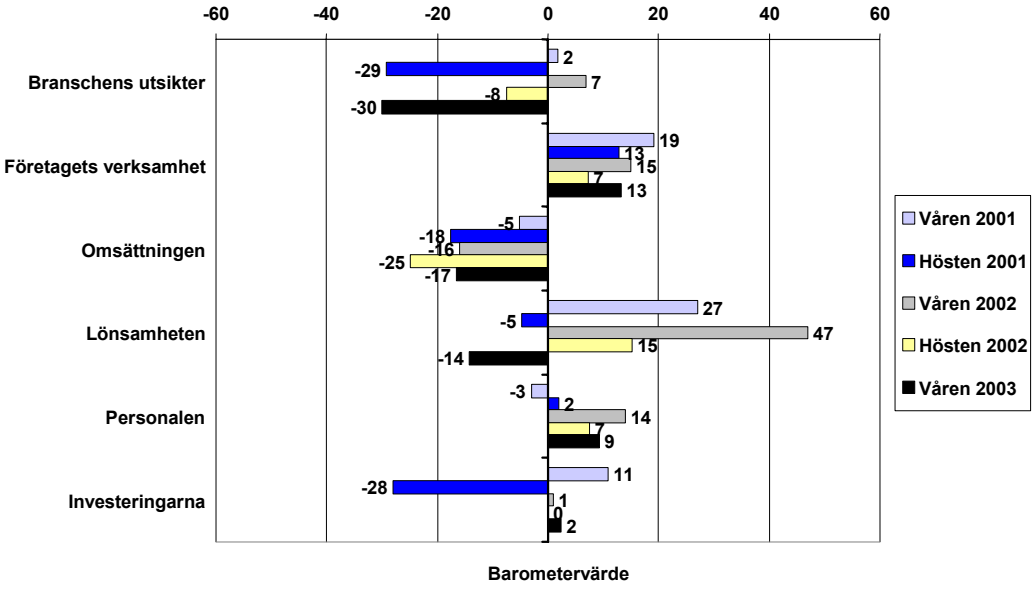

Enligt den allmänna konjunkturbild som avspeglas i vårens konjunkturbarometer har de åländska företagens framtidsutsikter vad gäller den egna branschens förutsättningar ytterligare försämrats, medan utsikterna för det egna företagets verksamhet aningen förbättrats (se *figur 6*). De åländska företagen har regelmässigt en mer positiv syn på den egna verksamheten än på branschen som helhet. När det gäller förväntningarna på utvecklingen av den egna omsättningen är framtidsutsikterna fortsättningsvis dystra. Dessutom har företagens tidigare positiva förväntningar på lönsamheten blivit negativa. Trots detta planerar de åländska företagen fortsättningsvis att nyanställa personal under året, medan några större investeringar inte planeras.

Det område som största delen av de åländska företagen uppgav att de kommer att satsa på under de kommande åren är liksom vid tidigare undersökningar att rationalisera verksamheten följt av investeringar i maskiner och inventarier, utveckling av marknadsföringen, personalutbildning samt produktutveckling. Några större förändringar har inte skett jämfört med de senaste undersökningsomgångarnas resultat.

Den hårda konkurrensen upplevs fortsättningsvis som det absolut största hindret för utvecklingen av det egna företaget, dess betydelse har ökat jämfört med resultatet från 2002-års undersökningar. Bristen på kompetent personal upplevs också utgöra ett betydande hinder för utvecklingen liksom skattegränsen och osäkerheten. Den allmänna osäkerheten upplevs nu som större än vid någon tidigare förfrågan.

En analys av omsättnings- och lönekostnadsutvecklingen inom näringslivet på basen av de mervärdesskatteskyldiga **företagens månadsrapporter till skattemyndigheten** kompletterar den bild av utvecklingen som barometerdata ger. Den här informationskällan beskriver den verkliga utvecklingen inom den åländska ekonomin med bara några få månaders eftersläpning. I denna rapport hade ÅSUB tillgång till omsättningsuppgifterna fram till och med december 2002 och löneuppgifterna till och med januari 2003. Uppgifterna för det senaste halvåret är preliminära och de tre senaste månadernas uppgifter är osäkra.

Figur 7: Omsättningens och lönekostnadernas utveckling

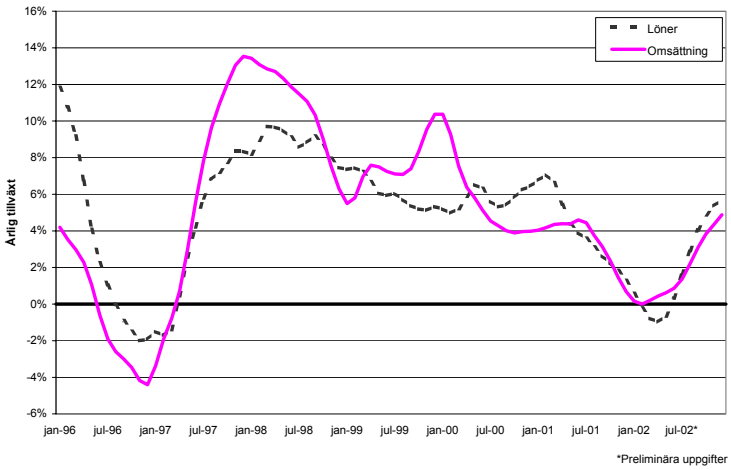

I *figur 7* åskådliggörs företagens årliga tillväxttakt enligt mervärdesskatteregistret[1] med avseende på **omsättningens och lönekostnadernas utveckling** sedan år 1996 fram till och med december 2002. Figuren visar att omsättningens årliga tillväxttakt var cirka noll procent i början av år 2002 för att i slutet av året ökat till cirka 5 procent. Även lönekostnadernas årliga tillväxttakt har ökat till drygt 5 procent i slutet av året från att ha varit negativ under vårvintern 2002.

I bilagan till rapporten presenteras två diagram där utfallet av den kvalitativa konjunkturbarometern jämförs med det verkliga utfallet enligt mervärdesskatteregistret för omsättningens respektive lönesummans utveckling. Sammanställningen visar att förväntningarna på den framtida utvecklingen enligt konjunkturbarometern i stort överensstämmer med framskrivningen av tidsserierna från mervärdesskatteregistret. Speciellt stort är sambandet när det gäller omsättningens utveckling. För lönesummans del verkar variationerna vara svårare att förutsäga med hjälp av barometern.

[1] De faktiska uppgifterna har säsongrensats och därefter har den procentuella tillväxttakten beräknats från motsvarande månad föregående år på basen av tidsseriens trendkomponent.

Arbetslösheten har fortsatt att sjunka på årsnivå trots den redan tidigare låga nivån. Den totala arbetslöshetsgraden stannade på 2,1 procent och den öppna arbetslösheten på 1,8 procent år 2002. För år 2001 var motsvarande årsmedeltal 2,2 respektive 1,9 procent. I februari månad i år var den totala arbetslöshetsgraden 2,4 procent och den öppna arbetslöshetsgraden 2,1 procent, vilket är precis samma nivå som vid samma tidpunkt ifjol. Den övergripande bilden av arbetsmarkanden är således att sysselsättningsläget på Åland är mycket gott. För ungdomsarbetslösheten ser situationen dock inte fullt så ljus ut, arbetslöshetsgraden bland personer under 25 år steg från 2,8 procent år 2001 till 3,0 procent år 2002 (*figur 8*). I februari innevarande år var ungdomsarbetslösheten uppe i 5,7 procent mot 3,9 procent ifjol. Andelen arbetslösa bland personer som är 55 år och äldre har fortsatt att sjunka långsamt och var 2,6 procent i februari i år mot 2,7 procent samma månad ifjol. För långtidsarbetslösheten är tendensen också sjunkande, endast 0,37 procent av den åländska arbetskraften hade varit utan arbete över 6 månader i februari.

Figur 8: Arbetslöshetsgrader och nettoinflyttning

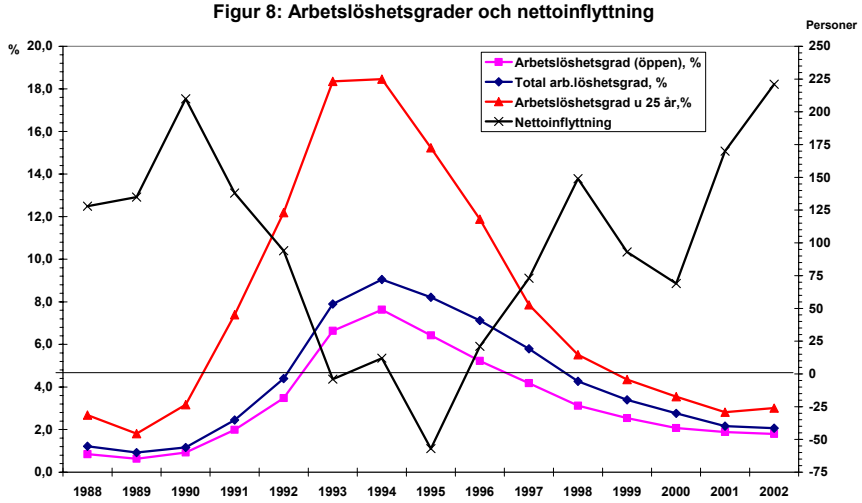

Utvecklingen av antalet lediga platser har vänt efter sommaren (*figur 9*), antalet lediga platser har minskat jämfört med motsvarande period ett år tidigare både när det gäller antalet lediga platser absolut sätt och när antalet lediga platser sätts i relation till de arbetslösa. Utvecklingen under våren kommer att visa om trenden håller i sig inför sommarens högsäsong.

Figur 9: Trender i öppen arbetslöshet och lediga platser

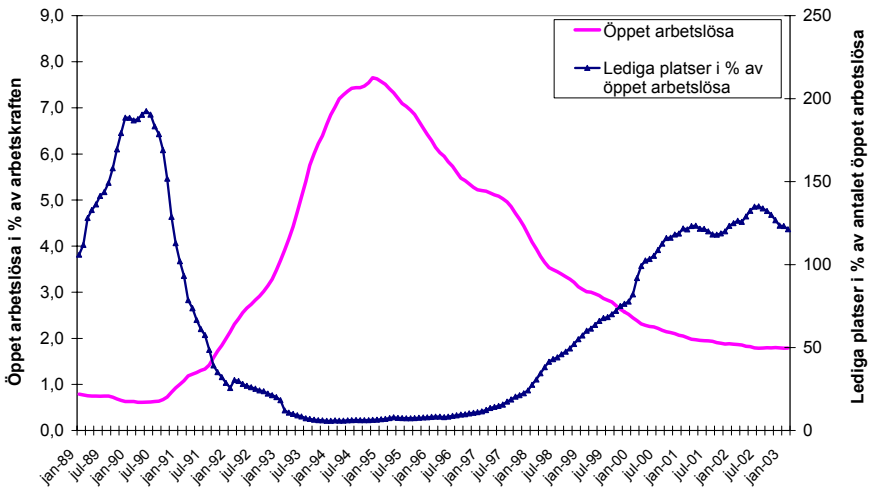

En analys av inom vilka yrken de arbetslösa finns och inom vilka yrkesgrupper de lediga arbetsplatserna erbjuds bekräftar den bild som präglat den åländska arbetsmarknaden under fler år (*figur 10*). De flesta arbetslösa arbetssökande tillhör yrken inom transport och administration/kontor, medan de lediga platserna återfinns inom yrkeskategorierna hälsovård/socialt arbete samt inom serviceyrkena.

Figur 10: Arbetslösa arbetssökande och lediga platser enligt yrke, februari 2003

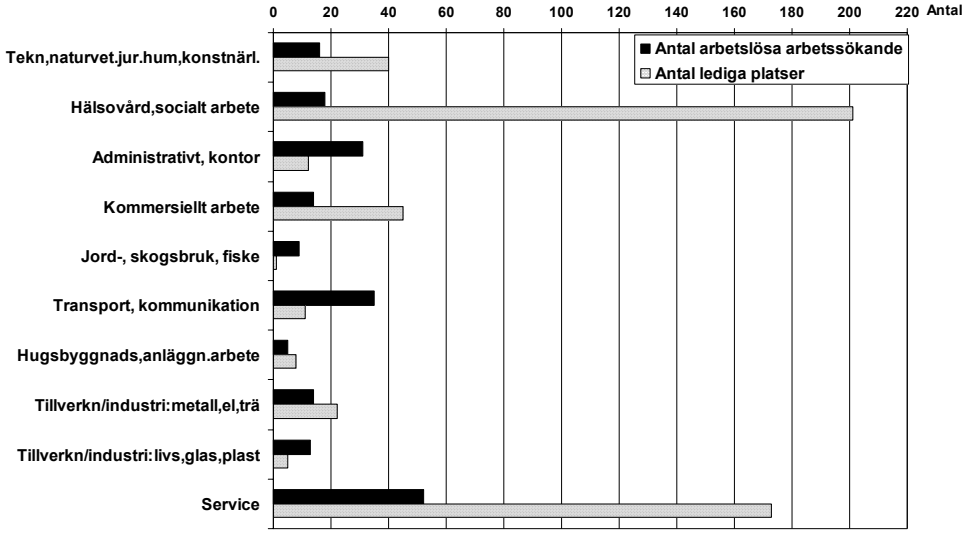

Flyttningsrörelsen till och från Åland har starka samband med läget på arbetsmarknaden (se *figur 8*). Den lägre inflyttningen åren 1999 och 2000 kan tills stor del förklaras av en anmärkningsvärt låg bostadsproduktion under slutet av 1990-talet. Nettoinflyttningen har dock ökat markant de senaste 2 åren och uppgick till hela 221 personer ifjol (170 personer 2001). Inte sedan 1970-talet har nettoinflyttningen varit så hög. Bakom nettouppgifterna ligger betydligt större bruttoflyttningsrörelser. Den tilltagande inflyttningen har varit möjlig genom att antalet färdigställda bostäder ökat under de senaste åren. Såväl de beviljade byggloven som de färdigställda bostädernas antal ökade med ca 23 procent år 2001. Bygglov för hela 270 bostäder beviljades det året, de färdigställde bostäderna uppgick till 160 stycken. År 2003 beräknas nettoinflyttningen åter sjunka som ett resultat av den tilltagande osäkerheten inom den åländska ekonomin, men nettoinflyttningen förväntas fortsättningsvis vara positiv.

Under år 2001 startades 158 **nya företag** på Åland, vilket var ungefär lika många som år 2000 (160). Samtidigt avslutade 118 företag sin verksamhet under 2001 (115 stycken år 2000). Under de första 6 månaderna ifjol startade enligt preliminära uppgifter hela 117 nya företag på Åland, medan 53 företag lades ned. Antalet konkursärenden som inleddes vid Ålands tingsrätt uppgick till 5 ifjol (8 stycken 2001). Fram till slutet av mars i år hade två nya konkursärenden som gäller företag anhängiggjorts.

Tillgången på information om det egentliga värdet på **handeln till och från Åland** är i dagsläget mycket bristfällig. Enligt statistik från Mariehamns distriktstullkammare minskade

värdet på nettoimporten för den utrikes varuhandel som sker via dem med 2,7 procent år 2001, vilket innebär att handelsbalansen stärktes en aning för dessa handelsströmmar. Uppgifterna för år 2002 är fortfarande inte tillgängliga. Fraktmängderna till och från Åland (i ton) fungerar som en indikator på den externa varuhandeln. Utvecklingen av fraktmängderna bekräftar distriktstullkammarens statistik. Fraktmängderna från Åland har under den senaste femårsperioden vuxit relativt stadigt medan frakterna till Åland har först sjunkit och sedan stagnerat de senaste tre åren. Ifjol ökade fraktmängderna från Åland med hela 30,6 procent. Frakterna hit är dock volymmässigt betydligt större. ÅSUB utvecklar för närvarande mera tillförlitliga indikatorer för värdet av handeln till och från Åland.

Marknadsräntorna har sjunkit stadigt sedan sommaren. Den för bolån vanliga referensräntan tolvmånaders euribor har sjunkit från ca 3,9 procent i genomsnitt i juni 2002 till i medeltal 2,5 procent i februari i år. Enligt de senaste dagsnoteringarna de sista dagarna i mars rör sig tolvmånadersräntan runt 2,4 procent. Tack vare den låga räntenivån är kreditefterfrågan hög. Framför allt efterfrågar hushållen lån till bostäder, men även finansiering till företag inom servicesektorn efterfrågas.

Den **åländska inflationstakten** har sjunkit de två senaste åren. Den genomsnittliga inflationen stannade år 2002 på 2,1 procent efter att ha varit 2,3 procent år 2001. Inte heller ifjol hölls den åländska inflationen under den allmänna målnivån för euroområdet om högst 2 procents prisökningstakt. Den senaste tolvmånadersperioden (februari 2002-februari 2003) steg priserna med 1,8 procent, en ökning från 1,4 procent i januari. Den främsta inflationsrisken står i dagsläget att finna i de följder som kriget i Irak för med sig med höga oljepriser och förändringar på valutamarknaderna.

Figur 11: Inflationstakten

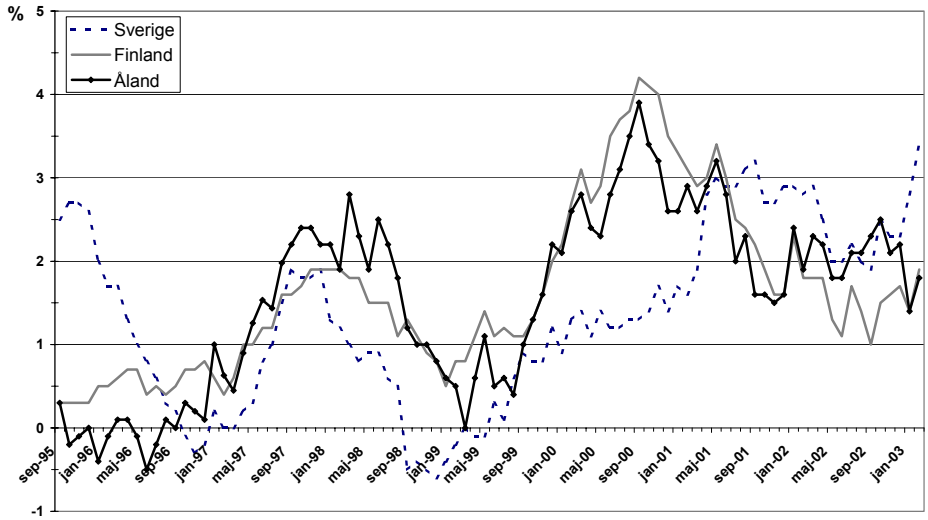

3.2. Den offentliga ekonomin

Landskapets ekonomi har försvagats betydligt de senaste två åren. Landskapets budget finansieras till stor del av den så kallade klumpsumman, en avräkningsinkomst om 0,45 procent av statens inkomster exklusive upplåning. Avmattningen inom den finska ekonomin samt de ökade avdragen och justerade skatteskalorna dämpar utvecklingen av statens inkomster och därmed även inkomsterna för landskapet. År 1999 uppgick det slutliga avräkningsbeloppet till cirka 161,3 miljoner euro. För år 2000 steg summan till nästan 170 miljoner euro. En delförklaring till den ökningen utgjorde effekterna av utförsäljningen av statliga aktier. År 2001 bröts trenden, avräkningsbeloppet stannade på 159,4 miljoner euro och den preliminära summan för år 2002 uppgår till knappt 163 miljoner euro. Förskottet för år 2003 har fastställts till 159,9 miljoner euro. Det verkar således som om nivån för avräkningsbeloppet planat ut på en relativt stabil nivå efter expansionsåren. Hotbilden ligger i dagsläget kanske främst i ett försämrat sysselsättningsläge på den fastländska arbetsmarknaden. Samtidigt har landskapets utgifter fortsatt att stiga, personalkostnaderna ökade enligt landskapets bokslut med 8,2 procent mellan 2001 och 2002.

Den så kallade skattegottgörelsen, det vill säga den del av landskapets direkta skatter som överstiger 0,5 procent av de influtna direkta skatterna i Finland, uppgick för år 1999 till 9,0 miljoner euro, men sjönk till 6,75 miljoner euro för år 2000. Under de närmaste åren beräknas gottgörelsen sjunka ytterligare. För skattegottgörelsens del är systematiken den att den gottgörelse som erläggs år 2003 baseras på 2001-års skatteintäkter.

Utvecklingen av de **åländska kommunernas ekonomi** har varit svag de senaste åren. Nettoutgifterna för verksamheterna steg sammantaget med 9,3 procent enligt 2001 års bokslut, som är de senaste som fastställts. Fyra kommuner uppvisade negativt resultat år 2001. Enligt budgeterna för 2002 och 2003 beräknas kostnadsökningen vara fortsatt snabb. Hela tio kommuner har budgeterat med negativt resultat i år och en kommun har en budget med negativt årsbidrag. Årsbidraget borde på längre sikt vara så stort att det täcker avskrivningarna. Sammantaget är underskottet 584.000 euro i kommunernas budgeter för i år.

Kommunernas intäkter har inte ökat i samma takt som kostnaderna. Särskilt intäkterna från samfundsbeskattningen sviktar. De samfundsskatter som de åländska företagen betalar planar ut, men framför allt har kommungruppens andel av samfundsskatterna minskat till förmån för den andel som tillfaller staten. Ännu år 1997 utgjorde kommunernas andel av samfundsskatterna 44,8 procent, år 2003 är andelen endast 19,75 procent. Även de ökade avdragen i förvärvsinkomstbeskattningen undergräver den beskattningsbara inkomsten för kommunsektorn, det är främst avdragen i kommunalbeskattningen som har ökat. Inför 2003 höjde fem kommuner skatteprocenterna för att klara finansieringen. Den genomsnittliga kommunala skatteprocenten steg därmed från 16,41 procent ifjol till 16,47 i år. Inför framtiden tillkommer orosmolnen kring utvecklingen av den åländska passagerarsjöfarten. Om det åländska tonnaget byter flagga tillfaller företagsskatterna inte längre de åländska

kommunerna. Om de åländska sjömännens anställningsförutsättningar därtill blir sämre under annan flagga minskar även skatteintäkterna från förvärvsinkomsterna. Det aktuella läget inom sjöfartsnäringen och – politiken behandlas närmare i avsnitt 3.3.

Investeringsnivån är fortsatt hög hos de åländska kommunerna. Enligt budgeterna för i år uppgår de planerade investeringarna till 36 miljoner euro. I kommunernas ekonomiplaner för åren 2004 och 2005 har det upptagits investeringar för 30 respektive 27,5 miljoner euro.

3.3. Läget inom det privata näringslivet

Analysen av läget inom det privata näringslivet grundar sig främst på resultaten från vårens konjunkturbarometerundersökning samt uppgifter om företagens omsättning och lönekostnader från Statistikcentralens mervärdesskatteregister. Därtill har nyckelpersoner från vissa branscher och branschorganisationer kontaktats. Resultaten från vårens och tidigare års konjunkturundersökningar samt omsättningens och lönekostnadernas tillväxttrender redovisas i figurer för respektive bransch. Det bör poängteras att tillväxtdiagrammen, som är säsongsutjämnade, försöker hitta en trend i utvecklingen och kan därför beskrivas som en anpassad modell per bransch. Tidsseriemodellerna revideras med jämna mellanrum och företag som nybildas eller byter bransch kan också påverka beskrivningen av utvecklingen bakåt i tiden. De olika branschernas betydelse för sysselsättning och BNP (förädlingsvärdet) inom åländsk ekonomi sammanfattas i *figur 12* nedan.

Figur 12: Näringslivsstruktur år 2000

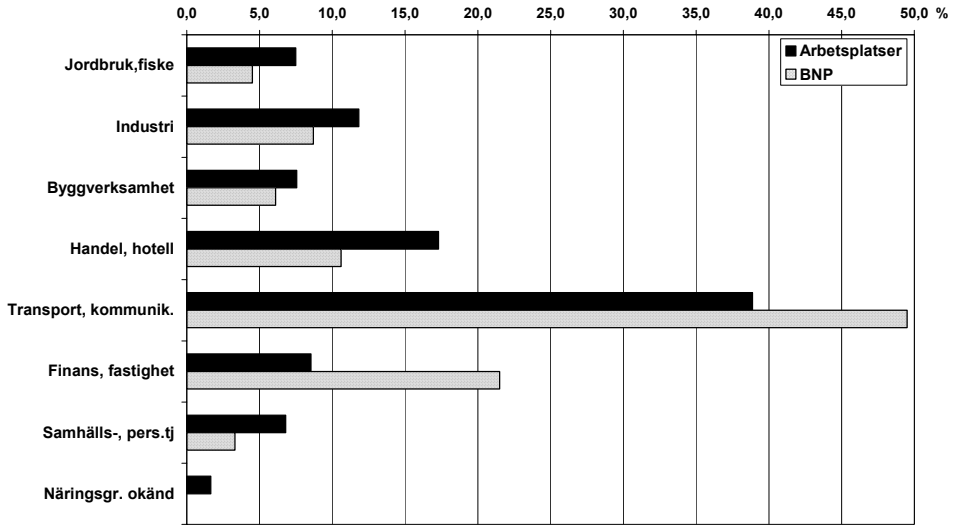

Utvecklingen av läget inom **primärnäringarna** ser fortsättningsvis dystert ut enligt konjunkturenkätens resultat och det är främst utsikterna vad gäller lönsamheten och antalet anställda som har försämrats sedan höstens mätning. Primärnäringarnas uppgifter är emellertid inte representativa för branschen som helhet då merparten av jord- och skogsbruket utövas av enskilda personer som är underrepresenterade i enkätens urval. I vårens konjunkturbarometer ingår dock ett större antal jordbrukare än tidigare, men eftersom det ofta är frågan om enmansföretag så blir deras vikt liten. Huvuddelen av barometerundersökningens resultat vad gäller primärnäringarna grundar sig sålunda på de mer sysselsättningsintensiva fiskodlingarnas svar.

Det område flest företag inom primärnäringarna uppgav att de kommer att satsa på de närmaste åren är rationalisering av verksamheten följt av investeringar i maskiner och

inventarier samt utveckling av marknadsföringen. Osäkerheten upplevs som det största hindret för utvecklingen av företagen inom primärnäringarna. Även skattegränsen uppfattas som ett betydande hinder för utvecklingen liksom byråkratin och den hårda konkurrensen.

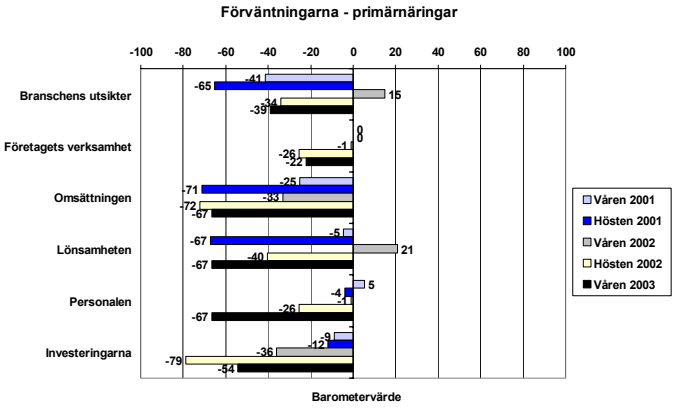

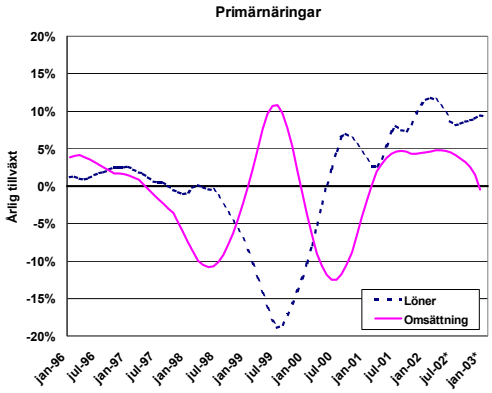

Primärnäringarnas årliga omsättningstillväxt har sedan sommaren 2001 legat just under 5-procentsnivån, men från och med sommaren 2002 blev tillväxttakten långsammare och låg runt 0-procentsnivån i slutet av året. Lönekostnadernas årliga tillväxttakt har varit snabbare och höll sig runt 10-procentsnivån under år 2002. Ser man på omsättningens och lönekostnadernas utveckling (i löpande priser) på längre sikt, så låg de sommaren 2002 ungefär på samma nivå som de gjorde i början av år 1995. Eftersom inflationen inte är beaktad betyder det att både omsättnings- och lönevolymerna inom branschen i realiteten har sjunkit. Poängteras bör att få jordbruksutövare ingår i mervärdesskatteregistret, eftersom jordbrukare inte erlägger mervärdesskatten månatligen. Lantbruket är således underrepresenterat även i den här källan.

För **fiskodlingen** har miljötillståndspolicyn och debatten om näringens framtid medfört fortsatt osäkerhet samt bristfälliga möjligheterna till långsiktighet och utveckling av branschen. För den odlade regnbågslaxen har en viss återhämtning av prisnivån skett under hösten 2002. Lönsamheten är dock fortsättningsvis hårt pressad av billig import från Norge, vars marknadsandel har ökat. Den åländska odlingsvolymen förväntas vara oförändrad under de närmaste åren och kan på längre sikt antas minska något. Etablering av åländska företag utanför Åland (Sverige) med försäljning av fisken via Åland har dock medfört att försäljningsvolymen har ökat ganska kraftigt. Under år 2003 förväntas prisnivån och lönsamheten stabiliseras.

Läget inom den övriga **fiskerinäringen** ser fortsättningsvis dystert ut. Yrkesfisket på Åland kämpar fortsättningsvis med samma problem som under många års tid; minskande kvoter och andra restriktioner, växande sälskador, svag lönsamhet på grund småskalighet, säsongsvariationer och splittrad marknadsföring. Det har medfört att framtidstron och investeringsviljan inom branschen är kraftigt reducerad och någon radikal förändring är inte att vänta på kort sikt.

Internationella nedskärningar inom strömmingsfisket under åren 2002-2003 har medfört att Finland kvot för Bottniska viken (MU3) har minskat med ca 12 procent. Detta har i sin tur tvingat riksmyndigheterna att införa betydande fiskerestriktioner samt att aktivt styra fisket till konsumtionsfisk istället för industrifisk (foder) för att undvika totalt fiskestopp.

Det framtida laxfisket och möjligheterna att bedriva detta lönsamt och långsiktigt är fortfarande begränsat på grund av fortsatt kraftiga fiskerestriktioner från riksmyndigheternas sida. Reglerna för fisket innevarande år är ännu oklara och fiskets avkastning är i stor utsträckning beroende av dessa samt väderleksförhållandena under våren.

För torskfiskets del förväntas inte några stora förändringar jämfört med år 2002. Torskfiske bedrivs i mellersta och södra Östersjön av tre åländska båtar och uppvisade under år 2002 god lönsamhet. Under senhösten infördes dock fiskestopp för båtar över 20 meter, vilket medförde att den åländska totalfångsten för året minskade med hela 20 procent. Torskfiskefångsterna är av betydande värde, men landas och säljs nästan helt i Danmark och Sverige.

Framtidsutsikterna och förutsättningarna är fortsättningsvis bäst för det småskaliga *kust- och* skärgårdsfisket av fjällfiskarter, eftersom fisket är oreglerat och har betydande tillväxtspotential. Prisnivån har för de viktigaste arterna sik och gös varit stabil. Efterfrågan är i regel större än utbudet, men säsongsvariationerna är stora. Småskaligheten och splittringen på många fiskare är faktorer som inverkar negativt på lönsamheten. Det totala värdet av fiskfångsten minskade år 2002 till knappt 2,6 miljoner euro från drygt 2,9 miljoner euro år 2001. Fångst- och värdeutvecklingen för år 2003 är svår att förutse emedan den fortsättningsvis är kraftigt väderleksberoende.

I januari offentliggjorde Europeiska kommissionen den andra delen i **jordbruksreformen**, vilken består av förordningsförslag som mer detaljerat skall reglera de nya linjerna i den gemensamma jordbrukspolitiken. Det radikalaste förslaget som kommissionen lägger är förslaget om frikoppling av produktionen från stödet, vilket kan innebära betydande minskning av produktionen då det inte längre är nödvändigt med en aktiv produktion för att få del av CAPs produktionsstöd. Oron är störst inom nötköttproduktionen där situationen, liksom inom övrig djurproduktionen, är osäker eftersom utgången av förhandlingarna mellan Finland och Europeiska kommissionen om ett nytt nationellt stödprogram för södra Finland ännu är oklar.

Spannmålsproduktionen hade ett normalår under fjolåret. Volymerna gick ned något men inte så mycket som man kunde förvänta sig med tanke på lönsamheten. Branschen förväntar sig inte att det kommer att ske stora förändringar under kommande säsong, däremot är risken stor att det kan ske betydande förändringar säsongen 2004 om kommissionens reformförslag går igenom som planerat.

Avgörande för den kommande säsongen inom frukt- och grönsakssektorn är som vanligt hur de inhemska odlingarna lyckas. Näringen bedömer att efterfrågan av inhemska grönsaker fortfarande är hög. Skillnaden från tidigare år är att produktion och försäljning måste planeras noggrannare än tidigare, centralaffärerna beställer nämligen sina volymer med lång framförhållning. Gällande äppelproduktionen ser det ut som om volymerna kommer att utökas relativt kraftigt under de närmaste åren tack vare förfinad odlingsteknik och nyplanteringar. Försäljningssäsongen av inhemska äpplen torde dock behöva utökas från november fram till årsskiftet för att det skall vara möjligt att avsätta frukten till bibehållet pris. För sockerbetsodlingen var fjolåret odlingsmässigt framgångsrikt tack vare ett för odlingen gynnsamt väder.

Inom **skogsbruket** har avverkningen kommit igång ordentligt i vinter. Aktiviteten i de åländska skogarna har varit mycket god tack vare gynnsamma förhållanden för skogsavverkning: torr höst, kyla och inte så mycket snö. Dessutom påverkar skatteomläggningen säkert intresset att avverka. Enligt det gamla systemet betalar man skatt per areal (arealbeskattning), men från och med år 2006 tvingas alla övergå till kapitalinkomstbeskattning, det vill säga man beskattas enligt försäljning. Avverkningen närmar sig nu målet om 208.000-210.000 kubikmeter som är angivet i skogsbruksplanen. Inom sågindustrin kan en liten uppgång skönjas, som började i slutet av år 2002. Den externa efterfrågan på sågat virke är god och byggaktivitet på hemmamarknaden fortsättningsvis hög. Inom flisindustrin är det däremot prismässigt tufft, vilket beror på stort utbud på massaved och hård konkurrens från Baltikum.

Inom **livsmedelsindustrin** verkar framtidsutsikterna enligt konjunkturbarometern fortsättningsvis vara ljusa trots att företagens förväntningar på branschen som helhet har blivit negativa. Förväntningarna på det egna företagets verksamhet och lönsamhet är nämligen positiva och omsättningen förväntas ytterligare öka. Några nyanställningar eller större investeringar planeras dock inte under året. Istället uppger företagen att de kommer att satsa på rationalisering av verksamheten, produktutveckling och marknadsföring de närmaste åren. Den hårda konkurrensen upplevs som det största hindret för utvecklingen av livsmedelsindustriföretagen.

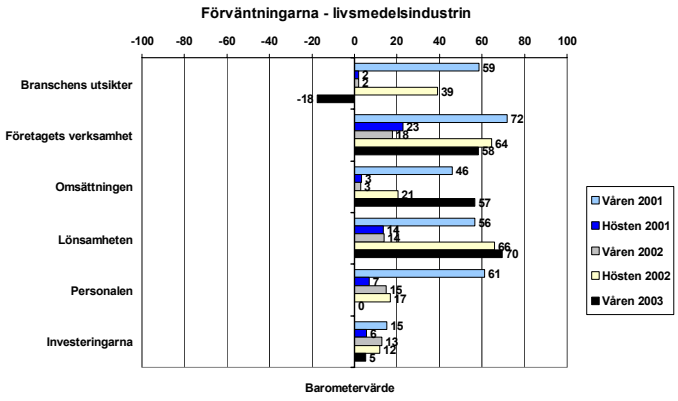

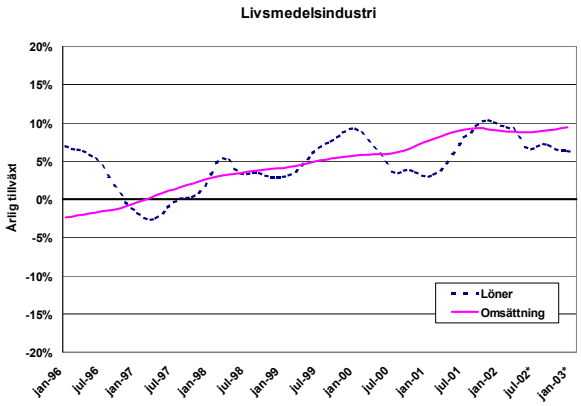

Enligt mervärdesskatteregistret har omsättningen inom livsmedelsindustrin sedan sommaren 2001 legat på en årlig tillväxttakt på ca 9 procent. Lönekostnadernas tillväxttakt, som tenderar att variera mer än omsättningens, är för tillfället något lägre, drygt 6 procent. Om man ser på omsättnings- och lönekostnadsutvecklingen på lite längre sikt, så har de sedan år 1995 i stort utvecklats i samma takt och låg båda runt indexnivån 140 hösten 2002.

Inom mjölkproduktionen är den lokala marknaden fortsatt mycket stabil och några större förändringar förväntas inte heller. På de externa marknaderna är läget relativt stabilt när det gäller ost. Däremot har priserna på smör varit vikande i handeln österut. Det åländska mejeriet har inlett handel med svenska kunder, vilket har gjort att nedgången inte har blivit speciellt stor.

Inom nötköttsektorn har situationen den senaste tiden varit problematisk. Slakten har varit omfattande hela hösten och vintern, vilket lett till överproduktion och överutbud trots att konsumtionen återhämtat sig och ökat efter BSE-krisen. Slakterierna tror dock att slakten skall minska något under våren och fram till sommaren, och att marknaden därmed skall stabilisera sig något. Fårköttsektorn är den köttproduktionsgren som går bäst på Åland just nu, efterfrågan på fårkött är fortsatt stor. Hanteringen av fårkött bedöms vara en lämplig verksamhet för det lilla lokala åländska slakteriet, då fårslakt och handel med fårkött är en nisch som de stora aktörerna inom finsk slakteriindustri inte verkar vara intresserade av. Det råder för närvarande stor överproduktion av svinkött både i Finland och i övriga Europa. På Åland är produktionen fortfarande på en mycket blygsam nivå och någon utveckling av produktionen verkar inte vara förestående. Fjäderfäsektorn och då främst broilerproduktionen har haft en ganska stabil prissituation under en längre period. I slutet av mars 2003 försattes dock det åländska kycklingslakteriet i konkurs och 30 anställda sades upp. Orsaken uppgavs vara svag lönsamhet. Framtidsutsikterna för de mindre kycklingproducenterna är nu osäkra.

Inom chipspotatisodlingen är säsongen 2003 den första enligt den nya prisuppgörelsen mellan förädlingsföretaget och odlarna. Överenskommelsen bedömdes som positiv då den kom, men det är fortsättningsvis osäkert om odlingsarealerna kommer att öka som ett resultat av uppgörelsen.

Även inom **den övriga industrin** (trävaru-, kemisk- och plastindustri) är framtidsutsikterna fortsättningsvis ljusa. Förväntningarna på lönsamheten är positiva och nyanställningar planeras under året, medan höstens starka investeringsvilja försvagats något. De tre områden som företagen i första hand uppgav att de kommer att satsa på de närmaste åren är rationaliseringar, marknadsföring samt investeringar i maskiner och inventarier. Transportkostnaderna upplevs som det största hindret för utvecklingen av företagen inom den övriga industrin, följt av den hårda konkurrensen.

Våren 2002 var både lönekostnadernas och omsättningens årliga tillväxttakt ca 8 procent. Därefter har dock lönevolymerna ökat snabbare än omsättningen, vars årliga tillväxttakt blivit långsammare.

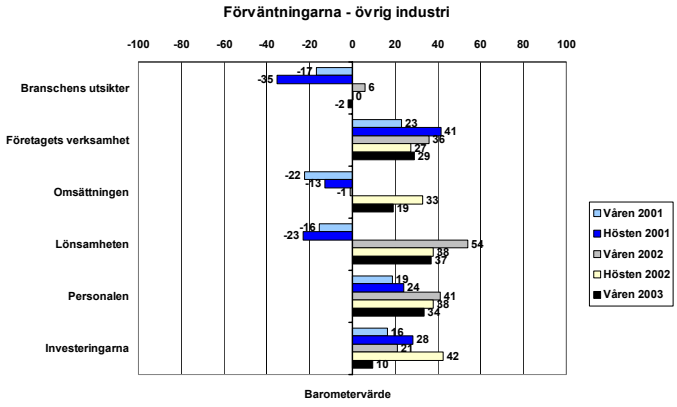

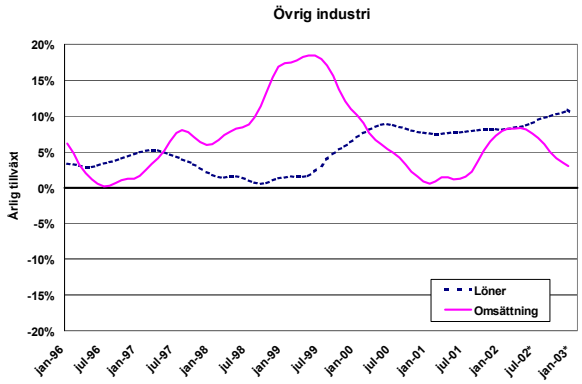

Inom den heterogena branschen **vatten- och elförsörjning** förväntas omsättningen öka, medan lönsamheten väntas bli sämre. Några större förändringar i investeringarna eller antalet anställda planeras inte. På lite längre sikt planerar dock företagen att investera i maskiner och inventarier samt ett fåtal i ökad automatisering. Konkurrensen upplevs som hård, men även byråkratin, lönenivån/övriga produktionskostnader samt finansieringen nämns som hinder för utvecklingen.

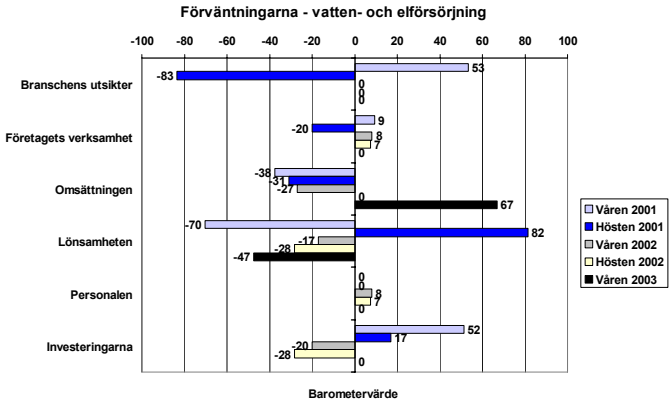

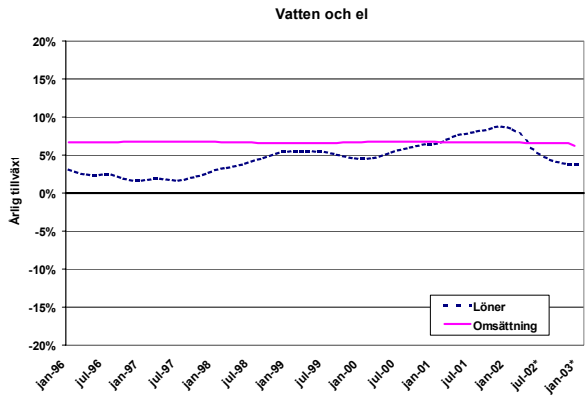

Omsättningens årliga tillväxttakt har under hela den period som ÅSUBs register omfattar varit nästan 7 procent. Lönekostnadernas årliga tillväxttakt var som högst (nästan 9 procent) årsskiftet 2001-2002 för att sedan bli långsammare (4 procent hösten 2002). Jämfört med situationen år 1995 har omsättningen i löpande priser ökat med ca 60 procent och lönekostnaderna med ca 40 procent.

För **byggsektorn** ser framtidsutsikterna relativt ljusa ut. Lönsamheten förväntas öka och företagens vilja att investera och nyanställa är god. Under de närmaste åren uppgav företagen sålunda att de främst kommer att satsa på personalutbildning samt expansion genom ökad arbetskraft förutom att de kommer att rationalisera verksamheten. Största delen av byggföretagen uppgav också bristen på kompetent personal som det största hindret för utvecklingen av det egna företaget följt av den hårda konkurrensen.

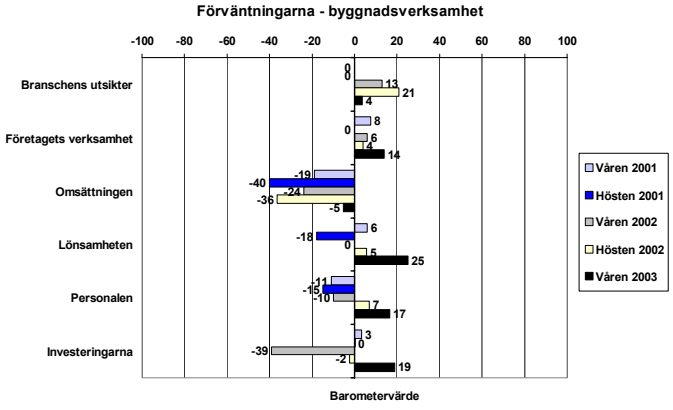

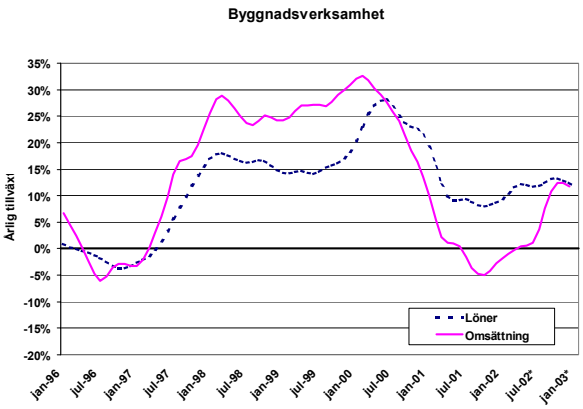

Omsättningens årliga tillväxttakt var som snabbast i början av år 2000 (drygt 30 procent), för att sedan blir långsammare och till och med negativ under andra halvåret 2001. Under andra hälften av år 2002 tog omsättningen åter fart och den årliga tillväxttakten uppgick till drygt 12 procent hösten 2002. Lönevolymernas tillväxttakt har i stort följt omsättningens, men svängningarna har varit mindre. Hösten 2002 låg både lönevolymernas och omsättningens årliga tillväxttakt ungefär på samma nivå.

Sedan början av år 1997 har omsättnings- men även lönekostnadsutvecklingen varit mycket snabb inom byggsektorn – fram till hösten 2002 hade omsättningen ökat med ca 130 procent och lönekostnaderna med ca 120 procent.

Bilden av **handeln** har varit rätt stabil och ljus i de senaste konjunkturbarometrarna med positiva förväntningar på lönsamheten. Det finns också planer på att nyanställa personal igen, men investeringsviljan är svag. Företagen uppgav att de på lite längre sikt främst kommer att satsa på rationaliseringar av verksamheten följt av investeringar i maskiner och inventarier och förbättrade inköpsfunktioner. Den hårda konkurrensen, skattegränsen samt osäkerheten upplevs vara de största hindren för utvecklingen av handelsföretagen.

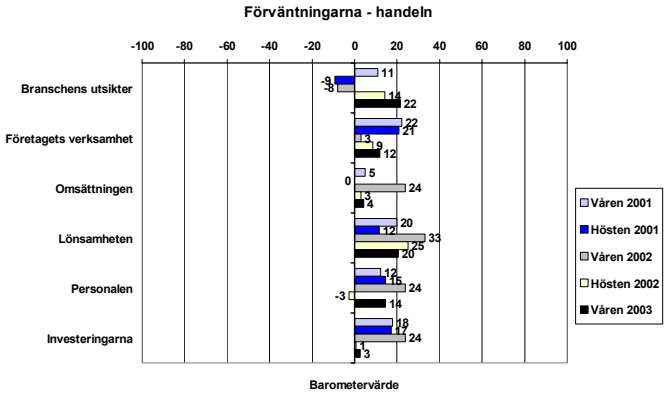

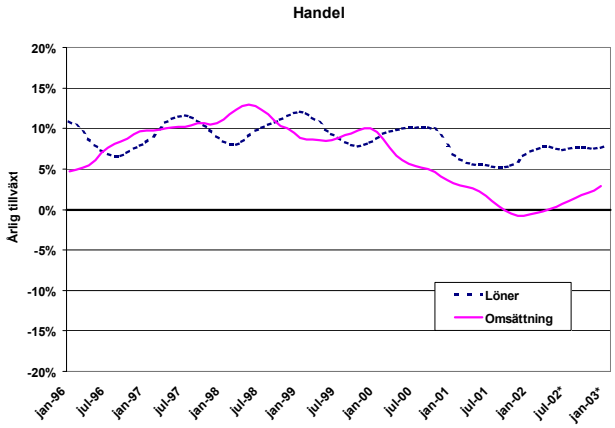

Den nedgång i omsättningens årliga tillväxttakt som började i januari år 2000 och nådde botten i slutet av år 2001 verkar nu långsamt vara på väg att vända uppåt. Lönekostnadernas årliga tillväxttakt har sedan början av året legat just under 8-procentsnivån. Utvecklingen av handelns omsättning och lönekostnader har i stort följt varandra sedan år 1995 fram till början av år 2000, då omsättningens årliga tillväxttakt blev långsammare.

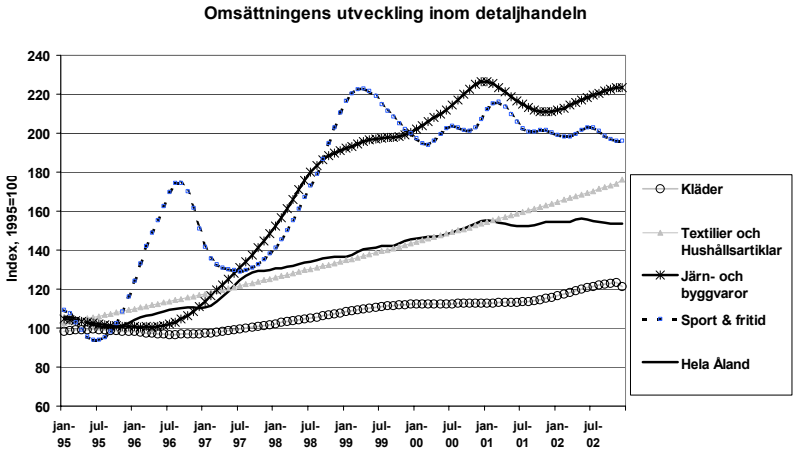

En närmar titt på den åländska handelns utvecklingstrender inom vissa delbranscher, visar att omsättningen i företag som säljer produkter förknippade med byggande, sport och fritid samt inredning har ökat snabbast sedan år 1995 (obs. att diagrammet beskriver utvecklingen med index). Alla dessa delbranscher är sådana som traditionellt är känsliga för konjunktursvängningar. Sedan år 1995 har omsättningen i företag som säljer järn- och byggvaror ökat snabbast (en ökning om drygt 120 procent i löpande priser), vilket kan jämföras med omsättningen i de åländska handelsföretagen totalt som ökade med drygt 50 procent. Under år 2001 minskade dock omsättningen i företagen som säljer järn- och byggvaror för att sedan öka igen år 2002. Detta var även var fallet för byggföretagen (se figuren *”Byggnadsverksamhet”*). Handeln med sport- och fritidsartiklar har också ökat snabbt, men det verkar som om omsättningen stabiliserat sig runt indexnivån 200 från att ha varit uppe vid nivån 220 våren 1999. En annan delbransch vars omsättningsutveckling ligger ovanför genomsnittets är handeln med textilier och hushållsartiklar (butikshandel med möbler,

belysningsarmatur, inredningsartiklar mm), vars utveckling inte har varit lika snabb som de två tidigare nämnda delbranschernas, men däremot stabil. Omsättningen inom handeln med kläder, som ligger under genomsnittet för handeln, har ökat med drygt 20 procent i löpande priser sedan år 1995.

Under år 2002 minskade antalet nyregistrerade bilar med 4 procent (totalt nyregistrerades 550 bilar), vilket delvis kan förklaras med osäkerheten kring skattereformen för nya bilar och de utdragna processerna om importen av begagnade bilar. Antalet begagnade bilar från Finland ökade däremot under året med 6 procent (totalt infördes 542). Det bör dock poängteras att ökningen av antalet begagnade bilar från Finland främst beror på att antalet bilar som följer med personer som flyttar (flyttbilar) ökat från år 2001 till år 2002. Det verkar sålunda som om den kommersiella importen av begagnade bilar från Finland stabiliserats. Under de två första månaderna år 2003 ökade antalet nyregistrerade bilar med hela 30 procent jämfört med motsvarande period ifjol, delvis som en följd av de lägre priserna efter skattesänkningen. Bilmarknadens förutsättningar för tillväxt har således förbättrats i år.

Inom **hotell- och restaurangbranschen** är förväntningarna inte fullt så negativa som de var enligt resultaten från höstens konjunkturbarometer. Utsikterna för branschen som helhet är fortfarande negativa, medan förväntningarna på det egna företagets verksamhet har blivit svagt positiva. Förväntningarna på utvecklingen av omsättningen och lönsamheten är dock fortfarande negativa. Företagen planerar inte att nyanställa personal under året, men investeringsviljan är större än i höstas. Under de närmaste åren uppgav lika många företag att de främst kommer att satsa på att utveckla marknadsföringen som de som uppgav att de kommer att rationalisera verksamheten. Företagen pekar främst på fyra faktorer som upplevs som begränsande av utvecklingen: lönebikostnaderna, beskattningen, finansieringssvårigheter och för liten efterfrågan.

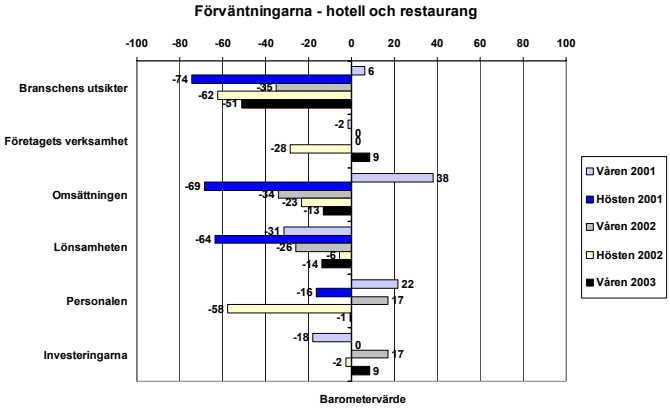

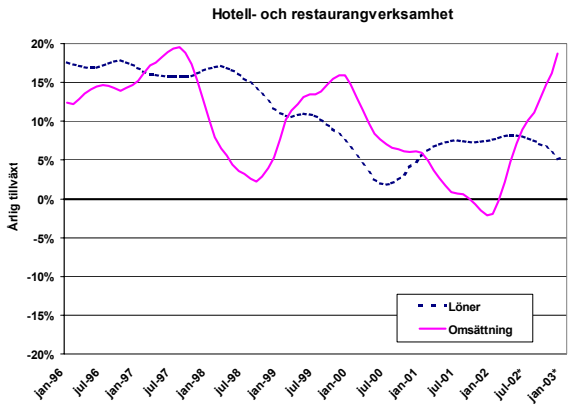

Ser man på omsättningens årliga tillväxttakt så har den varierat en hel del. Från att ha varit till och med negativ under vintern 2001-2002 ökade tillväxttakten stadigt under år 2002 (ca 18 procent i slutet av år 2002). Utvecklingen av lönekostnadernas årliga tillväxttakt har däremot

varit mer stabil. Från och med våren 2001 har tillväxttakten hållit sig runt 7-8 procent, men blev aningen långsammare under hösten 2002 (ca 5 procent i slutet av år 2002).

Enligt **turiststatistiken** från år 2002 verkar nedgången i antalet inresande och antalet övernattningar från år 2001 hålla i sig och det är fortsättningsvis främst de finländska gästerna som minskar. Under år 2002 reste 1.718.404 personer till Åland, vilket innebär en minskning med 1,7 procent jämfört med 2001. Antalet inresande från Sverige var år 2002 i stort oförändrat, medan resenärerna från Finland minskade med nästan 7 procent under året.

Även antalet övernattningar på Åland minskade år 2002 jämfört med år 2001 (-2 procent). Fördelat på anläggningstyp minskade övernattningarna på hotellen och campingplatserna, medan de ökade i pensionaten/gästhemmen och i stugbyarna. Finländarnas övernattningar minskade år 2002 på alla anläggningstyper jämfört med år 2001 (totalt med drygt 7 procent). Svenskarnas övernattningar ökade däremot på alla anläggningstyper förutom hotellen (totalt med drygt 4 procent).

Den inom den åländska ekonomin så omfattande branschen **transport och kommunikation** som domineras av sjöfarten inbegriper alla former av transport, post- och telekommunikationer samt resebyråverksamhet. Företagen uppgav i vårens konjunkturbarometer att branschens framtidsutsikter har försämrats avsevärt, även om tilltron till det egna företagets verksamhet är svagt positiv. Förväntningarna på utvecklingen av omsättningen är fortsättningsvis starkt negativa, men nu har även förväntningarna på lönsamheten försämrats avsevärt. Trots detta kan en svag vilja att nyanställa personal samt investera skönjas. Företagen uppgav också att de på lite längre sikt främst skall satsa på att investera. Den hårda konkurrensen uppfattas som det största hindret för utvecklingen av företagen, men även arbetslagstiftningen och osäkerheten upplevs som begränsande. Detta kan förklaras av att företagen svarade på konjunkturenkäten innan avtalsparterna kommit överens och det fanns sålunda risk för strejk.

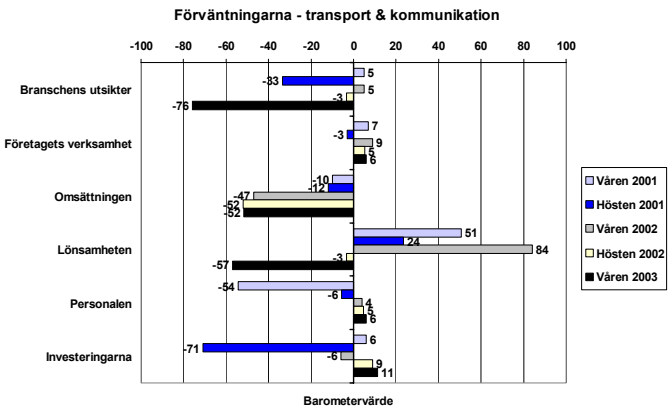

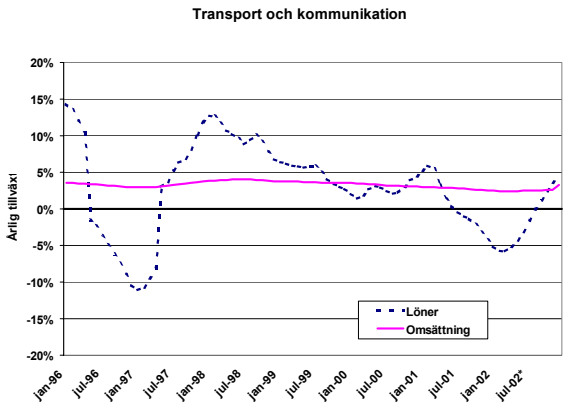

Omsättningsutvecklingen inom branschen transport och kommunikation har varit stabil men på en relativt låg nivå för hela den period som ÅSUBs register omfattar (+2-4 procent).

Lönernas årliga tillväxttakt har däremot varierat mer. Från och med våren 2001 minskade lönevolymerna till följd av ett kollektivavtal mellan redarföreningarna och Sjömans-Unionen som skapade möjligheter för rederierna att sänka arbetskraftskostnaderna. Lönekostnadernas årliga tillväxttakt blev positiv igen hösten 2002 och tillväxttakten var drygt 4 procent i slutet av året.

Läget inom **färjsjöfarten** har alltså försämrats, vilket även företagens svar i konjunkturenkäten bekräftar. Sjöfartsbranschen hoppas, att den nya finländska regeringen omprövar de sjöfartspolitiska beslut den tidigare regeringen fattat och harmoniserar rederibeskattningen och bemanningskostnaderna till en europeisk nivå. Ifall så inte sker kan fler flaggbyten komma att aktualiseras åren framöver.

Tonnageskattelagen, som trädde i kraft hösten 2002, är utformad så att det för passagerarfartygsrederierna innebär en betydligt hårdare beskattning än nuvarande skatteregim trots att syftet varit att lindra rederibeskattningen. Inget passagerarrederi kommer sålunda att börja tillämpa lagen i dess nuvarande utformning. Dessutom är det av staten fastställda passagerarfartygsstödet inte lika omfattade som det nettolönesystem som infördes i Sverige för svenska passagerarfartyg. Passagerarfartyg under finsk/åländsk flagg försöker hävda sig mot svensk och estnisk flagg, vilkas bemanningskostnader är avsevärt lägre än motsvarande finländska kostnader. Detta har lett till att ett stort åländskt passagerarfartyg inkommande höst kan komma att byta flagga till den svenska. Våren 2004 skärps troligtvis konkurrensen ytterligare då estniska Tallink ämnar börjar trafikera Mariehamn. Genom Estlands EU-inträde, som förväntas bli verklighet den första maj 2004, upphör nämligen den skattefria ombordförsäljningen i trafiken mellan Estland och Finland/Sverige.

Ålands Redarförening ingick i november kollektivavtal med Skeppsbefälsförbundet och Maskinbefälsförbundet varigenom löneutvecklingen för alla befäl på passagerarfartygen och lastfartygen kopplades till det inkomstpolitiska helhetsavtalet för perioden februari 2003 till februari 2005. Efter hot om strejk, som skulle ha stoppat all passagerarfartygstrafik och huvuddelen av lastfartygstrafiken under finländsk flagg, kom Finlands Sjömans-Union och Ålands Redarförening i mitten av mars fram till en uppgörelse som gäller från 1.3.2003 till 28.2.2005.

Då det gäller införelsekvoterna av alkohol till Finland skall de tillåtna mängderna den 1.1.2004 vara helt harmoniserade med EUs regler. Då får resenärer för eget bruk införa i princip obegränsade mängder alkohol till Finland från andra EU-länder (och sannolikt också från Estland från och med maj 2004). Ur passagerarrederiernas synvinkel kommer lägre alkoholskatter och lägre alkoholpriser i land att medföra sänkta vinstmarginaler inom den för färjrederierna så viktiga tax-free försäljningen. Eftersom det är oklart på vilken nivå skatterna iland kommer att läggas, så är det svårt att förutse de exakta följderna för de redan pressade passagerarrederierna. Den här frågeställningen kommer att analyseras närmare i samband med höstens lägesbedömning.

Skatterna på alkohol påverkas förutom av finanspolitiska även av social- och hälsopolitiska överväganden. Enligt forskningscentralen för social- och hälsovården kan en sänkning av alkoholskatten till hälften av nuvarande nivå leda till en ökning av finländarnas alkoholkonsumtion med en fjärdedel under de närmaste åren. Även en oförändrad alkoholbeskattning i Finland förutspås leda till att alkoholkonsumtionen ökar med nästan lika mycket (20 procent), då införelsekvoterna av alkohol harmoniseras.

För **fraktsjöfarten** har den första normala isvintern på flera år lett till en förbättrad sysselsättning för det isförstärkta tonnaget. Det finska lasttonnaget, som till största delen är byggt enligt isklass I A, kan skönja en klar konjunkturuppgång. Speciellt roro-tonnaget, som hade ett svagt år 2002, har nu en klart bättre situation. Lika positivt är det däremot inte för de minsta lolo-fartygen som i år får räkna med ett betydligt längre vinteruppehåll än vanligt.

Den finska sjöfartspolitiken som är helt EU-harmoniserad vad beträffar bemannings-kostnaderna på lastfartyg är dock inte lika framgångsrik vad beträffar uppbyggandet av kapital för nyanskaffningar. Inget rederi hade ännu vid årsskiftet valt att tillämpa den nya tonnageskattelagen. Även då det gäller fraktsjöfarten står förhoppningarna till den nya regeringen och riksdagen.

I december 2002 undertecknade centralförbunden en tvåårig central löneuppgörelse, inom ramen för vilken småtonnageavtalet förnyades. Således kommer arbetsfred att råda åtminstone fram till mars 2005 inom småtonnagesektorn. Löneförhöjningen under det första året är 2,9 procent och under det andra året 2,2 procent. I jämförelse med andra länders löneuppgörelser i sjöfartsbranschen kommer uppgörelsen att något förbättra den finska flaggans konkurrenskraft gentemot övrigt EU-tonnage.

De personalansvariga på rederierna upplever en ständigt växande brist på kompetenta och behöriga sjömän. Därtill är den nuvarande medelåldern på de åländska handelsfartygen i utrikesfart för maskinbefälet 46,3 år och för däcksbefälet 39,3 år samtidigt som antalet utexaminerade elever från de åländska sjöskolorna är påfallande lågt. Både Fraktfartygsföreningen och Ålands Redarförening känner oro inför framtiden och har därför utarbetat ett gemensamt ställningstagande vars syfte är att klargöra näringens synpunkter på utbildningen samt att bidra till säkerställandet av en tillräcklig tillgång på inhemskt däcks- och maskinbefäl samt manskap.

Framtidsutsikterna inom **finanssektorn** ser ljusa ut vad gäller företagens syn på det egna företagets verksamhet. Förväntningarna på lönsamheten har dock försvagats något jämfört med baraometerundersökningarna ifjol. Viljan att nyanställa personal är fortsättningsvis stor, men investeringsviljan har försvagats. På lite längre sikt uppgav företagen att de kommer att satsa på att rationalisera verksamheten, men även områden såsom personalutbildning, ledarskapsutveckling och produktutveckling nämns. Bland företagen inom finanssektorn utgör

den hårda konkurrensen det största hindret för utvecklingen av det egna företaget, men även bristen på kompetent personal samt osäkerheten upplevs som begränsande.

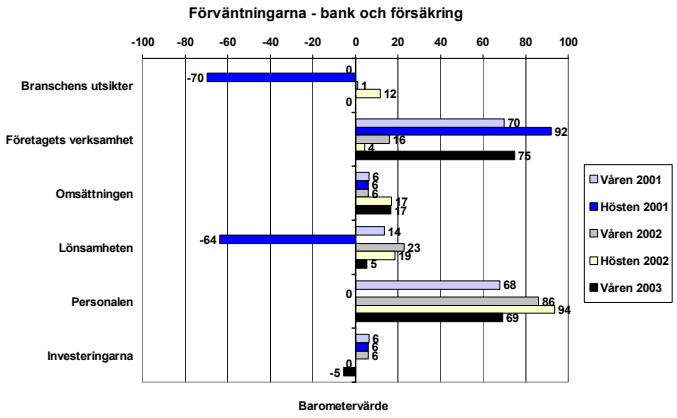

Lönekostnadernas årliga tillväxttakt har inom sektorn hållits på en relativt konstant nivå (runt 8 procent) sedan början av år 2000.

Under 2002 ökade bostadskrediterna till privathushållen på Åland tack vare livlig byggverksamhet. Orsakerna till ökningen är dels lägre räntor och dels längre lånetid. Dessutom har bankerna efter bankkrisen allt mer prioriterat bostadslånen, vilket ökat konkurrensen mellan bankerna och gynnat låntagarna. Eventuella framtida räntehöjningar kan dock utgöra ett orosmoment. Förutom större utlåningsvolymer har det totala sparandet och i synnerhet privatkundernas sparande ökat. De låga räntorna, den hårdnande konkurrens och den låga efterfrågan på kapitalmarknadsprodukter påverkar dock bankernas förutsättningar negativt.

Branschen **övriga tjänster** består av mycket olika typer av företag, till exempel företag som producerar tjänster till andra företag samt företag som är inriktade på enskilda privata konsumenter. Framtidsutsikterna inom branschen har ljusnat jämfört med höstens dystra förväntningar, förväntningarna på det egna företaget är positiva fortsättningsvis. Omsättningen förväntas öka märkbart under året, medan höstens stora förväntningar på lönsamheten har justerats neråt (men är fortfarande positiva). Företagen planerar att nyanställa personal under året, men några större investeringar planeras inte. På lite längre sikt uppgav företagen att de kommer att satsa på personalutbildning samt utveckla marknadsföringen. Bristen på kompetent personal samt lönebikostnaderna upplevs vara de största hindren för utvecklingen av företagen.

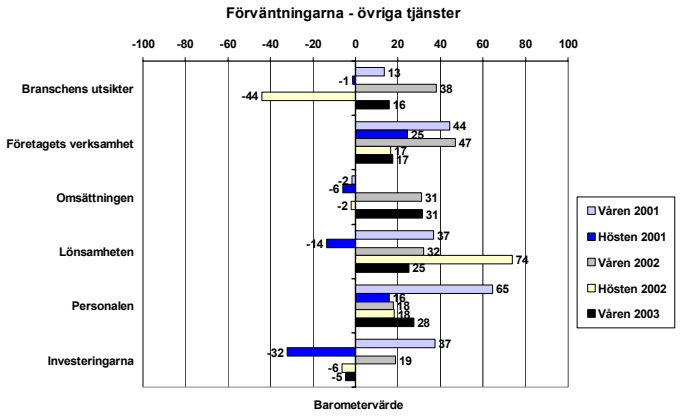

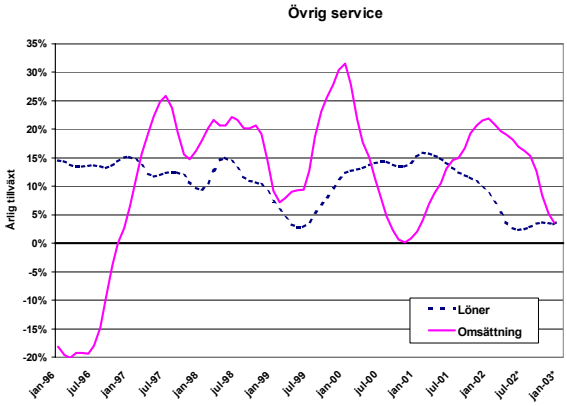

Omsättningens årliga tillväxttakt sjönk från och med början av år 2002 och var ca 5 procent i slutet av året. Lönekostnadernas årliga tillväxttakt har varit runt 3 procent sedan våren 2002. Tillväxten i omsättnings- och lönevolymerna har alltså gått ner, men enligt barometerns resultat förväntas omsättningen liksom antalet anställda öka det närmste året.

En särskild granskning av de företag som kan klassificeras som **IT-företag** och som alltså till övervägande del ingår i näringsgrenen övriga tjänster ger vid handen att framtidsutsikterna fortsättningsvis ser ljusa ut. Förväntningarna på omsättningen verkar vara synnerligen positiva. Dessutom har viljan att nyanställa och investera ytterligare förstärkts. IT-företagen uppgav att de på lite längre sikt främst kommer att satsa på att utveckla marknadsföringen samt expandera genom ökad arbetskraft. Skattegränsen och bristen på kompetent personal upplevs vara de största hindren för utvecklingen av verksamheten.

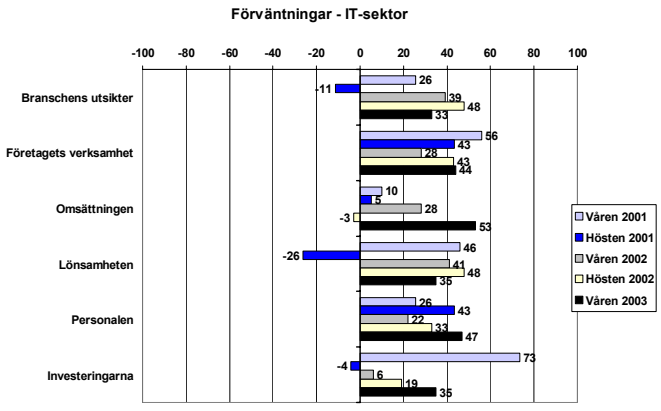

Sedan början av år 1995 har IT-företagens omsättning ökat med ca 65 procent, medan lönekostnaderna ökat betydligt snabbare, med drygt 115 procent. Både omsättningens och lönekostnadernas årliga tillväxttakt låg i slutet av år 2002 runt 5 procent.

Bilaga

Uppgifter från konjunkturbarometermätningarna och från mervärdesskattedeklarationerna

Först i denna bilaga presenteras själva enkäten för den som vill kontrollera frågornas exakta utformning. Därefter följer två diagram, nämligen svaren på frågorna 13 (de kommande årens satsningar) och 14 (största hindret för verksamheten). Svaren på frågorna 13 och 14 är lätta att jämföra med de tidigare mätningarnas svar då de är med i diagrammen

Till sist kombineras företagens årliga tillväxttakt enligt mervärdesskatteregistret med företagens svar i konjunkturbarometern både med avseende på omsättningens respektive lönekostnadernas utveckling jämfört med situationen för ett år sedan samt företagens förväntningar om situationen om ett år.

Från hösten 2002 har några mindre, men ändå betydelsefulla förändringar gjorts i enkätfrågornas utformning. Den största förändringen är att vi efterfrågat situationen för tolv månader sedan och om 12 månader framåt, medan vi tidigare bad de svarande bedöma situationen under den senaste 12-månaders perioden samt under den kommande 12-månaders perioden. Detta är en förändring som ligger i linje med vad som gjorts av andra institut med liknande undersökningar (t ex Konjunkturinstitutet i Sverige). Vidare har alternativen i fråga 14 stuvats om för att göra frågan tydligare, speciellt för dem som besvarar enkäten per telefon.

Ålands statistik- och utredningsbyrå

Konjunkturenkäten - våren 2003

Posta eller faxa! ÅSUB, Pb 1187, AX-22111 Mariehamn; fax 018-19495

senast torsdagen den 13 februari 2003!

Företag: **Kontaktperson:** **Titel:** **Tel:**

Aktuell personalstyrka (omräknat till heltidstjänster)? _____

1. **Konjunkturutsikterna i Er bransch kommer om 12 månader att:**

☐ ha förbättrats ☐ vara oförändrade ☐ ha försämrats

2. **Kommer Ert företag om 12 månaderna att ha:**

☐ expanderat ☐ bibehållit nuvarande storlek ☐ minskat eller upphört med verksamheten

3. **Hur har omsättningen i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen (inflationstakten är cirka 2 procent)?**

☐ snabbare ☐ ungefär lika snabbt ☐ långsammare

4. **Hur kommer omsättningen att ha utvecklats om 12 månader i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen?**

☐ snabbare ☐ ungefär lika snabbt ☐ långsammare

5. **Hur har lönsamheten i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan?**

☐ förbättrats ☐ oförändrad ☐ försämrats

6. **Hur kommer lönsamheten att ha utvecklats om 12 månader?**

☐ förbättrats ☐ förbli oförändrad ☐ försämrats

7. **Hur har driftskostnaderna utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan i förhållande till Era försäljningspriser?**

☐ ökat ☐ samma utveckling ☐ minskat

8. **Hur kommer driftskostnaderna att ha utvecklats om 12 månader i förhållande till Era försäljningspriser?**

☐ ökat ☐ samma utveckling ☐ minskat

9. **Har antalet anställda i Ert företag jämfört med situationen för 12 månader sedan:**

☐ ökat ☐ varit oförändrad ☐ minskat

10. **Kommer antalet anställda i Ert företag om 12 månaderna att:**

☐ ha ökat ☐ vara oförändrad ☐ ha minskat

11. **Hur har investeringarna i byggnader och maskiner förändrats jämfört med situationen för 12 månader sedan?**

☐ ökat betydligt ☐ motsvarar ungefär årligt slitage och avskrivningar ☐ minskat betydligt

12. **Hur kommer investeringarna att ha utvecklats om 12 månader?**

☐ ökat betydligt ☐ motsvara ungefär årligt slitage och avskrivningar ☐ minskat betydligt

13. Vilket av följande områden kommer Ert företag att satsa på i första hand under de kommande <u>åren</u> (ange endast ett alternativ)

1. ☐ investeringar i maskiner och inventarier
2. ☐ ökad automatisering
3. ☐ nya lokaler eller utvidgning av befintliga
4. ☐ expansion genom ökad arbetskraft
5. ☐ personalutbildning
6. ☐ utveckla marknadsföringen / söka nya marknader
7. ☐ produktutveckling
8. ☐ ledarskapsutveckling
9. ☐ förbättra inköpsfunktionerna
10. ☐ rationalisera verksamheten / förbättra soliditeten och resultatet
11. ☐ annat, vad? _____

14. Vilket är det största hindret för utvecklingen av Ert företag (ange endast ett alternativ)

1. ☐ byråkratin
2. ☐ arbetslagstiftningen / kollektivavtal
3. ☐ lönebikostnaderna
4. ☐ beskattningen
5. ☐ skattegränsen mellan Åland, Finland och övriga EU
6. ☐ transportkostnaderna
7. ☐ för liten efterfrågan på produkterna / tjänsterna
8. ☐ finansieringssvårigheter
9. ☐ osäkerhet
10. ☐ bristen på kompetent personal
11. ☐ lönenivån / övriga produktionskostnader
12. ☐ hård konkurrens

osund konkurrens orsakad av

13. ☐ offentlig näringsverksamhet
14. ☐ konkurrenssnedvridande företagsstöd
15. ☐ konkurser och skuldsaneringsförfaranden
16. ☐ grå / svart marknad
17. ☐ centralisering av marknaden

18. ☐ annan orsak, vilken? _____

Vill Ni ha Konjunkturrapporten som återrapportering? Ja ☐ Nej ☐

Tack så mycket för Er tid!

Fråga 13. Vad företaget kommer att satsa på de kommande åren

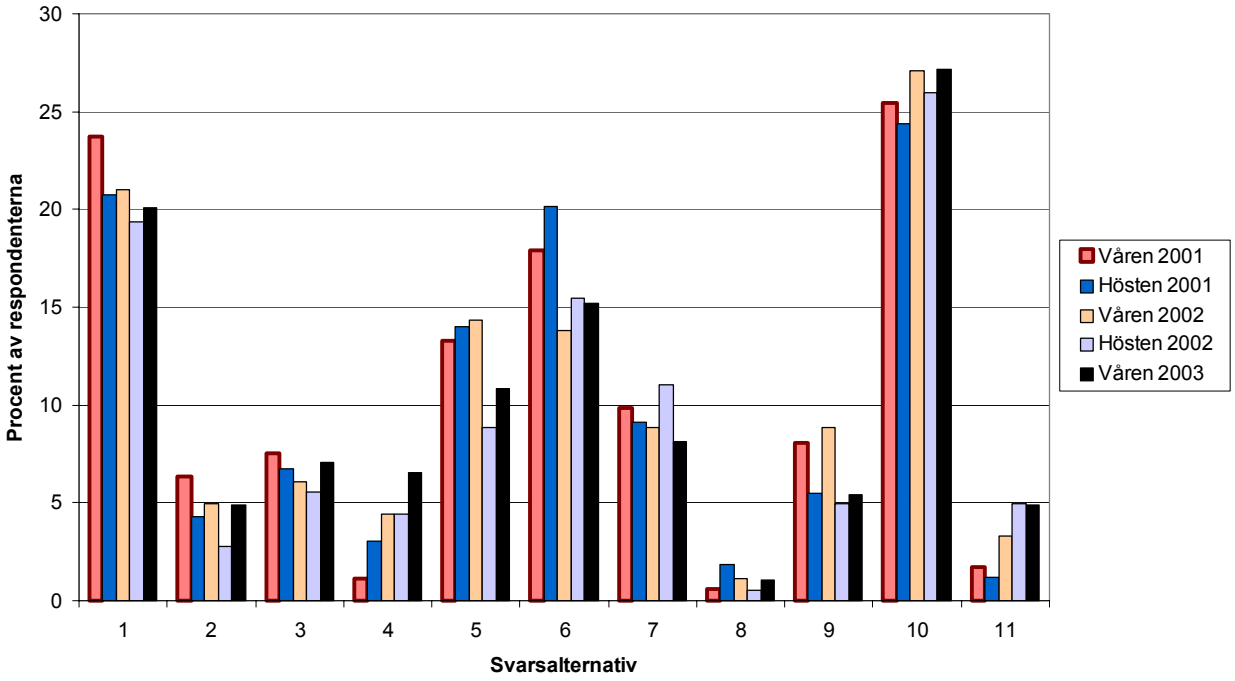

1 = investeringar i maskiner och inventarier
2 = ökad automatisering
3 = nya lokaler eller utvidgning av befintliga
4 = expansion genom ökad arbetskraft
5 = personalutbildning
6 = utveckla marknadsföringen / söka nya marknader
7 = produktutveckling
8 = ledarskapsutveckling
9 = förbättra inköpsfunktionerna
10 = rationalisera verksamheten / förbättra soliditet och resultat
11 = annat

Fråga 14. Största hindret för verksamheten

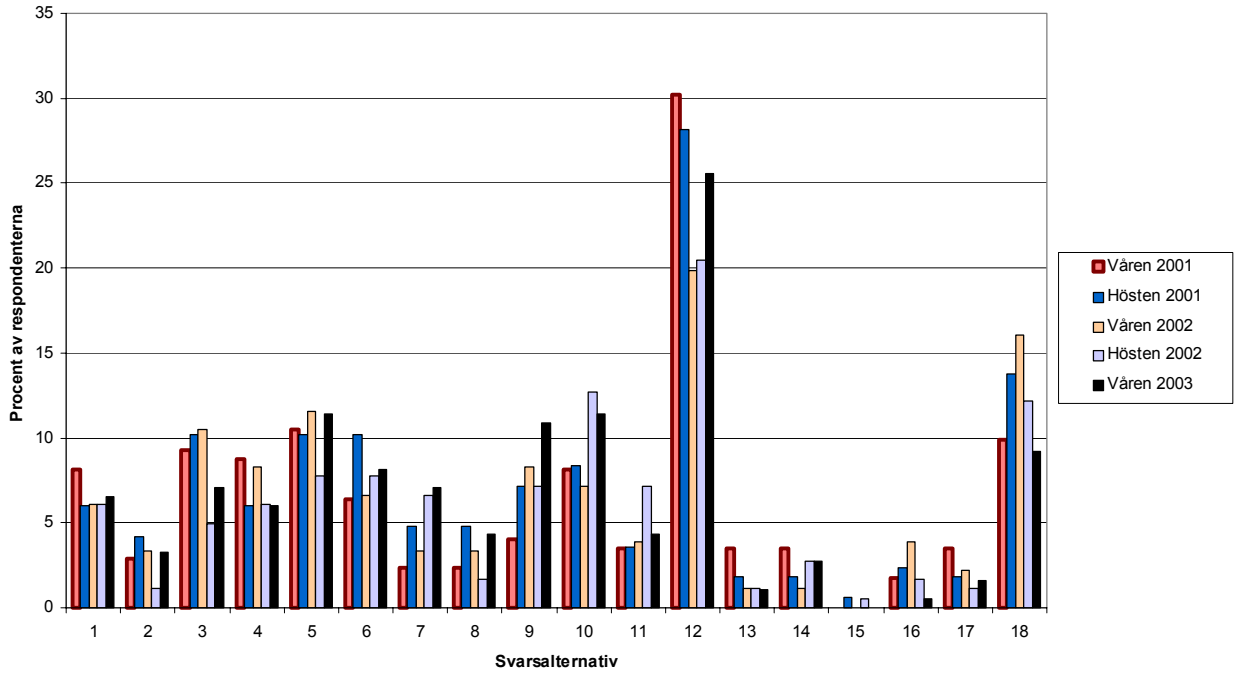

1 = byråkratin
2 = arbetslagstiftningen / kollektivavtal
3 = lönebikostnaderna
4 = beskattningen
5 = skattegränsen mellan Åland, Finland och övriga EU
6 = transportkostnaderna
7 = för liten efterfrågan på produkterna / tjänsterna
8 = finansieringssvårigheter
9 = osäkerhet
10 = bristen på kompetent personal
11 = lönenivån / övriga produktionskostnader
12 = hård konkurrens

osund konkurrens orsakad av:

13 = offentlig näringsverksamhet
14 = konkurrenssnedvridande företagsstöd
15 = konkurser och skuldsaneringsförfaranden
16 = grå / svart marknad
17 = centralisering av marknaden

18 = annan orsak

Omsättningens och lönernas utveckling
- en jämförelse mellan barometersvaren om mervärdesskatteregistret

Omsättningens utveckling enligt momsregistret och konjunkturbarometern

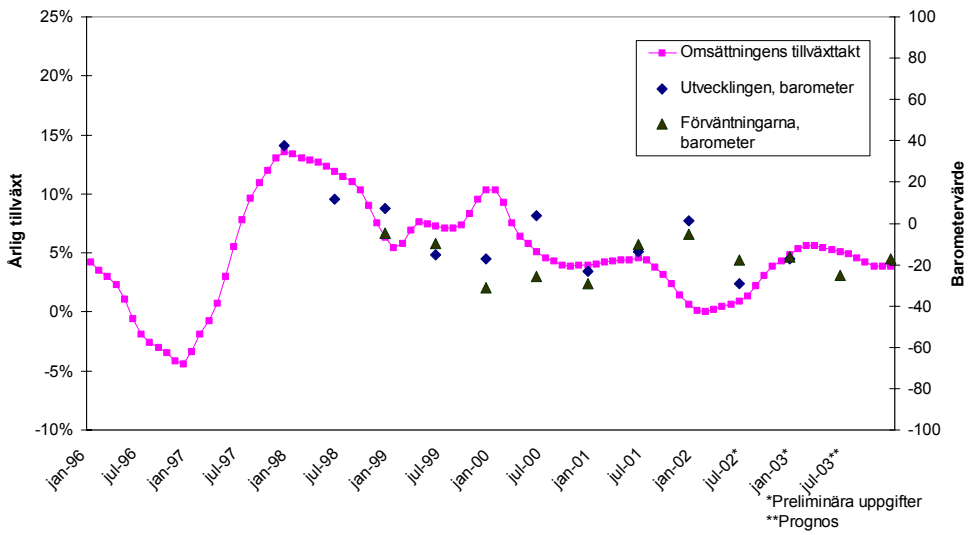

Lönekostnadernas utveckling enligt momsregistret och personalstyrkans enligt konjunkturbarometern

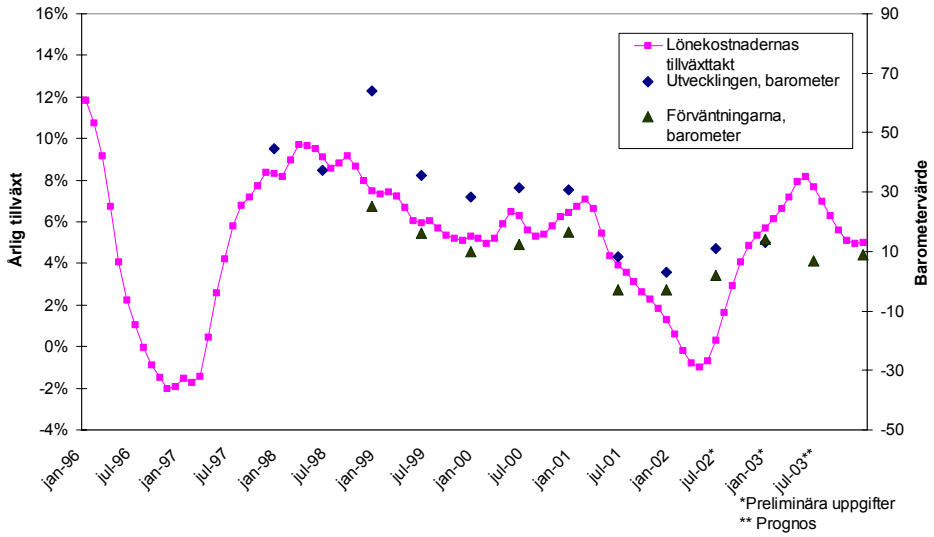

Ålands statistik och utredningsbyrå, ÅSUB, är en fristående enhet vars huvuduppgifter är att verka som Ålands officiella statistikmyndighet och bedriva kvalificerad utrednings- och forskningsverksamhet.

ÅSUB producerar fortlöpande aktuell statistik inom en rad olika samhällsområden. Tyngdpunkten i analysverksamheten utgörs av utredningar inom det ekonomisk-politiska området. Statistiska sammanställningar publiceras regelbundet i serierna *ÅSUB Statistik* och *ÅSUB Statistikmeddelande*, medan publikationsserien *ÅSUB Rapport* innehåller utredningar, analyser och annan information om Ålands ekonomi och näringsliv.

Mer information om verksamhet och publikationer finns på ÅSUBs hemsida:
http://www.asub.aland.fi

De senaste rapporterna från ÅSUB

2001:2	Det åländska informationssamhället – så utbrett är det!
2001:3	Konjunkturbedömning för den kommunala sektorn våren 2001
2001:4	Konjunkturbedömning för den kommunala sektorn hösten 2001
2001:5	Ålänningarnas kultur- och fritidsvanor
2001:6	Narkotikasituationen på Åland
2001:7	Nordiskt näringspolitiskt program 2002 – 2005
2001:8	Uppföljning av kommunernas ekonomi och landskapsandelarna 1997-1999
2001:9	Konjunkturläget hösten 2001
2002:1	Det åländska rederiklustret – En förstudie
2002:2	Ålänningarnas kunskap om den statliga verksamheten på Åland
2002:3	Konjunkturläget – våren 2002
2002:4	Konjunkturbedömning för den kommunala sektorn våren 2002
2002:5	Den åländska näringsrätten
2002:6	Efterhandsutvärdering Ålands mål 5b-program 1995-1999
2002:7	Konjunkturbedömning för den kommunala sektorn – hösten 2002
2002:8	Konjunkturläget hösten 2002
2002:9	Bussiga stan

ÅSUB Ålands statistik- och utredningsbyrå

Pris 10,00 €
ISSN 1455-1977

Pb 1187
22111 MARIEHAMN

Telefon 018-25490
Telefax 018-19495
www.asub.aland.fi